

Møteinnkalling

Utvalg: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Møtested: Folldal, Folldal gruver Gruvekroa
Dato: 11.10.2019
Tidspunkt: 10-15

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter, epost fmopebe@fylkesmannen.no eller mobiltf 915 38 046. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Adresse til Gruvekroa: Verket 43, 2580 Folldal.

Lunsj kl 12

I tillegg til ordinære saker og orienteringssaker vil Villreinutvalget Nord ved Hans Olav Arnekleiv vil si noe om villreinen i Rondane Nord knyttet til fotråteproblematikk andre utfordringer.

Tidsmessig tilpasses dette til å skje før lunsj kl 12.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 29/2019	Godkjenning av innkalling og valg av 1 styremedlem til å signere protokoll		
ST 30/2019	Referatsaker		
RS	Melding om vedtak - Dørålen LVO - Tilbygg til bu ved Elgevatnet i Folldal gbnr 172/3 - Ingar og Solveig Elgevasslien		2019/5941
ST 31/2019	Delegerte vedtak		
DS 37/2019	Delegert sak - Grimsdalen LVO - Motorferdsel 2019 - Trond Vigerust		2019/11465
DS 38/2019	Delegert sak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2019-2022 - Felt elg - Helge Krog		2019/3958
DS 39/2019	Delegert sak - Rondane np - Dispensasjon - Motorferdsel 2019-2022 - utfrakt elg - Mathiesen-Atna AS		2019/5804
DS 40/2019	Delegert sak -Dovre NP - Tillatelse til økologisk feltarbeid 2019-2021-temploggere, frøfeller, innsamling av plantemateriale og jordprøver - NTNU		2019/8136
DS 41/2019	Delegert sak- Dovre NP - Rondane NP - Grimsdalen LVO - Vesle Hjerkin LVO - Bruk av hund for taksering av hønefugl 2019-2021 - Dovre fjellstyre		2019/7848
DS 42/2019	Delegert sak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel barmark 2019-2022 - uttransport felt elg - Tore Hartz		2019/16156
DS 43/2019	Rondane NP - Delegert sak - Motorferdsel 2019 - bruk av helikopter for undersøkning av landets vannressuser - NIVA		2019/13106
DS 44/2019	Delegert sak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 - 2022 - Uttransport av elg - Strandsameiet v/ Johnny Granlien		2019/9269
DS 45/2019	Delegert sak- Hemmeldalen NR-Dispensasjon- Motorferdsel barmark 2019-2022-felt elg og hjort - KrokenJaklag Øvre		2019/17043
DS 46/2019	Delegert sak - Dovre NP - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 - Bruk av elgtrekk - Knut A Berget		2019/15482
DS 47/2019	Delegert sak - Rondane NP - Bruk av drone til filming av fangstanlegg for villrein - Gudbrandsdalsmusea avdeling Lesja		2019/13174
DS 48/2019	Delegert sak - Rondane NP- Motorferdsel barmark 2019-2021- felt elg - Øyvind Heggem		2019/10263
DS 49/2019	Delegert sak - Rondane NP - Motorferdsel 2019 - 2021 - uttransport felt elg - Bernhard Svendsgard		2019/11074

DS 50/2019	Delegert sak - Rondane NP og Myldingi NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2019-2022 - Sødorp og Kvam Hesteavlslag	2019/3401
DS 51/2019	Delegert sak - Rondane NP - Dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsene 2019-2021 - Sollia fjellstyre	2019/15212
ST 32/2019	Sak - Frydalen LVO - søknad om tilbygg på fritidsbolig gbnr. 331/73 Nord-Fron kommune - Petter M. Jørgensen	2019/10397
ST 33/2019	Sak - Rondane NP, Grimsdalen LVO, Myldingi NR - Søknad om oppføring av antenner/repeatere - DNT Oslo og omegn	2019/17268
ST 34/2019	Rondane-Dovre NP - Vurdering av dronesøknader	2019/17411
ST 35/2019	Sak - Frydalen LVO - Oppfølging av byggetiltak gbnr 291/1 Nord-Fron kommune - Pålegg om retting med tvangsmulkt - Hanne Hvattum	2019/3866
ST 36/2019	Sak - Rondane NP - Søknad om tilbygg til naust ved Fremre Vulutjønn - Vulufjell fjellstyre	2019/15844
ST 37/2019	Eventuelt/orienteringer • Tiltak som er gjennomført/igangsatt bestillingsdialogen • Villrein fjellet Rondane som verdiskaper – oppfølging av mulighetsstudiet Spranget/Mysusetter	

ST 29/2019 Godkjenning av protokoll fra siste møte

ST 30/2019 Referatsaker

Melding om vedtak - Dørålen LVO - Tilbygg til bu ved Elgevatnet i Folldal gbnr 172/3 - Ingar og Solveig Elgevasslien 2019/5941

ST 31/2019 Delegerte vedtak

DS 37/2019 Delegert sak - Grimsdalen LVO - Motorferdsel 2019 - Trond Vigerust 2019/11465 9. jul 2019 00:00:00

DS 38/2019 Delegert sak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2019-2022 - Felt elg - Helge Krog 2019/3958 16. aug 2019 00:00:00

DS 39/2019 Delegert sak - Rondane np - Dispensasjon - Motorferdsel 2019-2022 - utfrakt elg - Mathiesen-Atna AS 2019/5804 22. aug 2019 00:00:00

DS 40/2019 Delegert sak -Dovre NP - Tillatelse til økologisk feltarbeid 2019-2021-temploggere, frøfeller, innsamling av plantemateriale og jordprøver - NTNU 2019/8136 30. jun 2019 00:00:00

DS 41/2019 Delegert sak- Dovre NP - Rondane NP - Grimsdalen LVO - Vesle Hjerkin LVO - Bruk av hund for taksering av hønsefugl 2019-2021 - Dovre fjellstyre 2019/7848 3. jul 2019 00:00:00

DS 42/2019 Delegert sak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel barmark 2019-2022 - uttransport felt elg - Tore Hartz 2019/16156 4. sep 2019 00:00:00

DS 43/2019 Rondane NP - Delegert sak - Motorferdsel 2019 - bruk av helikopter for undersøkning av landets vannressuser - NIVA 2019/13106 6. aug 2019 00:00:00

DS 44/2019 Delegert sak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 - 2022 - Uttransport av elg - Strandsameiet v/ Johnny Granlien 2019/9269 8. aug 2019 00:00:00

DS 45/2019 Delegert sak- Hemmeldalen NR-Dispensasjon-Motorferdsel barmark 2019-2022-felt elg og hjort - KrokenJaklag Øvre 2019/17043 25. sep 2019 00:00:00

DS 46/2019 Delegert sak - Dovre NP - Dispensasjon - Motorferdsel 2019 - Bruk av elgtrekk - Knut A Berget 2019/15482 9. sep 2019 00:00:00

DS 47/2019 Delegert sak - Rondane NP - Bruk av drone til filming av fangstanlegg for villrein - Gudbrandsdalsmusea avdeling Lesja 2019/13174 30. jun 2019 00:00:00

DS 48/2019 Delegert sak - Rondane NP- Motorferdsel barmark 2019-2021 - felt elg - Øyvind Heggem 2019/10263 9. aug 2019 00:00:00

DS 49/2019 Delegert sak - Rondane NP - Motorferdsel 2019 -2021 - uttransport felt elg - Bernhard Svendsgard 2019/11074 12. aug 2019 00:00:00

DS 50/2019 Delegert sak - Rondane NP og Myldingi NR - Dispensasjon - Motorferdsel 2019-2022 - Sødorp og Kvam Hesteavlslag 2019/3401 7. aug 2019 00:00:00

DS 51/2019 Delegert sak - Rondane NP - Dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsene 2019-2021 - Sollia fjellstyre 2019/15212 23. aug 2019 00:00:00

Arkivsaksnummer: 2019/10397-6

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 12.09.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	32/2019	11.10.2019

Sak - Frydalen LVO - søknad om tilbygg på fritidsbolig gbnr. 331/73 Nord-Fron kommune - Petter M. Jørgensen

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 11.oktober 2019 gitt Petter M. Jørgensen tillatelse til å oppføre tilbygg på fritidsbolig som omsøkt på gbnr 331/73 i Nord-Fron kommune i Frydalen landskapsvernområde. Vedtaket er gitt i medhold av verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde § 3 punkt 1.3 bokstav d.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Tilbygget skal oppføres og ha utforming som vist i plantegninger- og fasadeillustrasjoner i søknad datert 8.3.2019 og 8.8.2019 (tilleggsinformasjon).
- Rivingsmaterialer og overskytende bygningsmaterialer skal bringes ut fra området.
- Tilbygget skal ha et bruksareal (BRA) på 12,7 m² og et bebygd areal (BYA) på 14,3 m² som opplyst i søknaden. Ytre mål på tilbygget skal være som opplyst på plantegning i søknad og mønehøyde skal være som eksisterende fritidsbolig.
- Tiltaket skal ikke medføre terrenginngrep over 0,5 meter, og bygningen skal tilpasses terreng, ikke motsatt.
- Eksisterende materialbruk skal videreføres. Tilbygget skal bygges i laft, torvtak og grunnmur i tørrmurt naturstein. Det skal brukes stedegen torv, bruk av ferdigpakkede sekker til torvtak er ikke tillatt.
- Nye vinduer skal være smårutet som på eksisterende bygning og følge eksisterende farge på omramminger og sprosser. Hvite omramminger/sprosper er ikke tillatt.
- Fargebruken på tilbygget skal være dempet, brun/grå
- Statens naturoppsyn (SNO) kan utføre kontroll i henhold til vilkårene i tillatelsen.
- Tillataket skal ferdigstilles senest 3 år etter vedtaksdato. Senest 4 uker etter tiltaket er gjennomført skal det sendes bilder av bygningens fasader (alle 4) til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, fminpost@fylkesmannen.no

Vedtaket er gjort i forhold til verneforskrift og naturmangfoldloven. Andre tillatelser som tiltaket krever, for eksempel fra grunneier eller kommune (plan- og bygningslov), må søker

selv sørge for. Vedtaket er basert på opplysninger gitt i søknad. Dersom opplysningene i søknaden skulle vise seg å være uriktige, kan det medføre at vedtaket er ugyldig.

Vedtaket kan påklages innen 3 uker etter mottakelse av vedtaket, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal sendes skriftlig til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, men stiles til Miljødirektoratet. Angi vedtaket du klager over, den eller de endringer du ønsker, og de grunner du har for at vedtaket bør endres. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bør du oppgi når du mottok dette brevet. Vi gjør oppmerksom på at også andre enn søker kan ha rettslig klageadgang.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad datert 8.april 2019, journalført 2.mai 2019
- Tilleggsopplysninger datert 8.august 2019
- Uttale fra Oppland fylkeskommune datert 2.oktober 2019
- Uttale fra villreinnemda i Rondane og Sønkleppen datert 19.9.2019 (vedlagt)

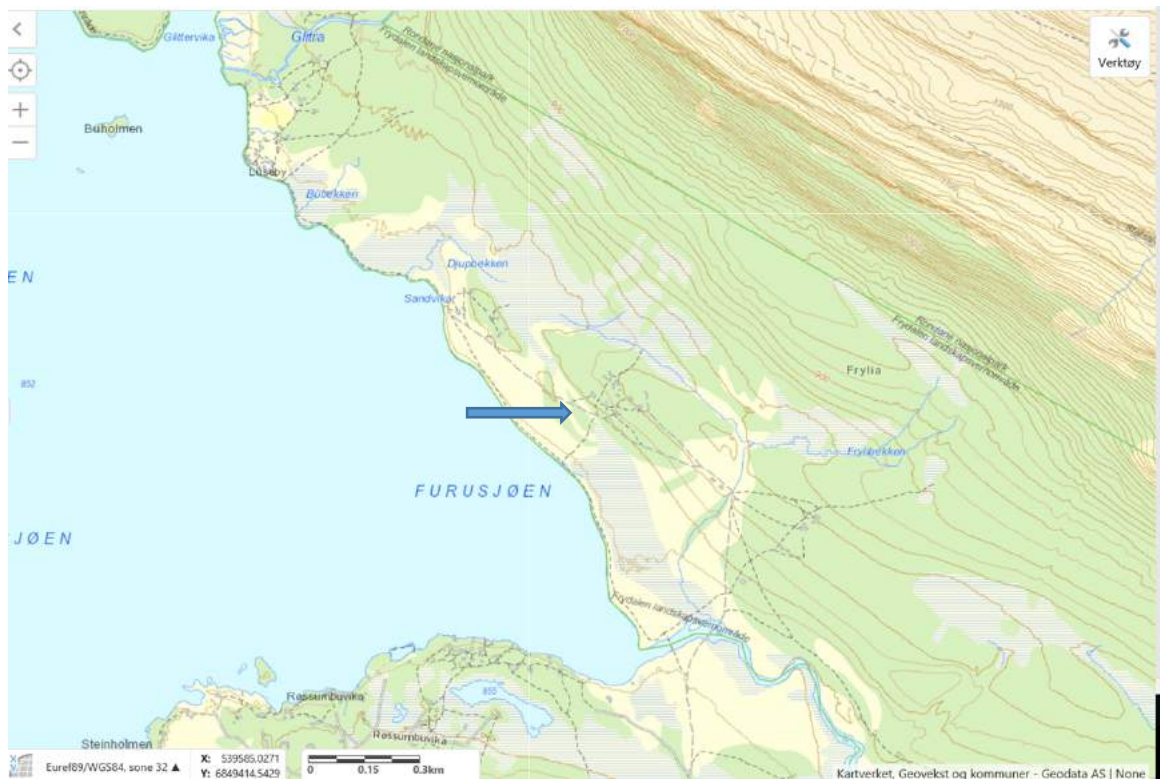
Saksopplysninger

Søknad

Petter M. Jørgensen har søkt om å få oppføre et tilbygg til sin eksisterende fritidsbolig gbnr. 331/73 som ligger i Frydalen landskapsvernområde i nærheten av Frylisetra. Eksisterende fritidsbolig er opplyst å ha et bruksareal (BRA) på 42,8 m² og omsøkt tilbygg er opplyst å ha et bruksareal 12,7 m². Tilbygget planlegges bygd i i fritidsboligens lengderetning. Tilbyggets funksjon er tiltenkt kjøkken og do (biodo). Eksisterende kjøkken vil bli innlemmet som en del av gangarealet. Grunmuren til omsøkt tilbygg vil være slik eksisterende grunnmur er - tørrmurt naturstein rett på bakken. Tilbygget vil bli oppført i laft som eksisterende hytte. Fritidsboligen er tenkt beiset for å få en enhetlig farge også etter oppføring av tilbygg. Tak vil bli torvtak som resten av eksisterende hytte. Eksisterende uthus på 11,6 m² skal fungere som vedlager og utstyrsbod.

Søker skriver:

«Hytta har per i dag et lite kjøkken som ligger i forlengelse av inngangen. Deler av tilbygget er tiltenkt en mer funksjonell kjøkkenløsning som vil komme i forlengelse av oppholdsrommet. Dette vil frigjøre arealet som i dag blir benyttet som kjøkken til lagring og oppbevaring av klær og bli innlemmet som en del av gangpartiet. Eksisterende utedo og bygg fungerer ikke som en fremtidig løsning, så deler av tilbygget vil også bli innredet som toalett og rom for personlig hygiene. Toalettløsningen er tenkt som Biotoalett Separett med en varm kompost bunge på utsiden, for kompostering av toalettavfall og matavfall. Det er derfor tegnet inn en dør ut til området hvor komposten er tiltenkt»

Blå pil viser fritidsboligens beliggenhet ved Furusjøen i Frydalen LVO

Eksisterende fritidsbolig og uthus

Illustrasjoner av nye fasader etter omsøkt tilbygg.

Plantegning av eksisterende fritidsbolig og nytt tilbygg i øvre del av tegningen

Søker har beskrevet 2 alternative løsninger for å få tilbygget i tråd med forvaltningsplanen om et maks bruksareal på 70 m². I det ene alternativet er det beskrevet en reduksjon av eksisterende uthus. Gitt de arealopplysninger som ligger til grunn vil en slik justering ikke være nødvendig for at titlaket skal være i tråd med forvaltningsplan, og i det videre blir derfor kun alternativet der det ikke gjøres arealreduksjoner vurdert. Forvaltningsplanen legger til grunn bruksareal og ikke bebygd areal. Dette er opplyst søker pr telefon, samtidig med at det ble opplyst at transport av materialer vil kreve tillatelse etter verneforskrift om motorferdsellov og må ev omsøkes senere, og behandles delegert.

Søknaden har vært sendt til uttale til villreinemda i Rondane og Sølknkletten, villreinutvalget Rondane Nord og Oppland fylkeskommune den 19.8.2019.. Vi har mottatt uttale fra villreinemda og fylkeskommunen og deler av uttalene gjengis under.

Uttale fra villreinemda Rondane-Sølknkletten jf sak 2019/52 : Villreinemda viser til at eiendommen ligger innenfor sone 1 i nasjonalt villreinområde, og frarår at dispensasjon gis, Uttalen viser til at de siste års registreringer av arealbruken i Rondane villreinområde viser at summen av tiltak og inngrep i området allerede er stor. En dispensasjon som omsøkt vil gi presedens for hele regionalplanområdet, med 1200 fritidsboliger, seterhus og koier i nasjonalt villreinområde bare i Rondanes del av planområdet. Å åpne for utvidelser av hytter i nasjonalt villreinområde vil samla sett kunne medføre et økt ferdselstrykk som er uheldig for villreins arealbruk (nml § 10). Villreinemnda frarår derfor at dispensasjon innvilges.

Oppland fylkeskommune skriver i sin uttale at de ikke vil motsette seg at det oppføres et tilbygg til eksisterende fritidsbolig på gnr 331 bnr 73 - Frydalen LVO under forutsetning av at tilbygget utføres slik oversendt dokumentasjon viser. Nye tiltak innenfor området er i utgangspunktet ikke ønskelig fordi det vil gi økt ferdsel, men i dette tilfellet vurderer Oppland fylkeskommune at utvidelsen er begrenset i tillegg til at den ikke vil i gi økte overnattingsmuligheter, det vil derfor være liten fare for at tiltaket vil gi presedens til andre lignende saker.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Frydalen landskapsvernområde til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Fritidseiendommen hvor tiltaket er omsøkt ligger i Frydalen landskapsvernområde. Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,*
- *ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv*
- *ta vare på landskapsformene*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I verneforskriftens § 3 punkt 1.1 står det «Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter». Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger i tråd med forvaltningsplanen, jf. § 3 punkt 1.3 bokstav d.

Forvaltningsplan

Verneforskriftene tillater vedlikehold i samsvar med tradisjonell byggeskikk, mens den gir forbud mot nye bygg. Ombygginger og tilbygg kan tillates etter søknad. I landskapsvernområdene skal dette skje i tråd med forvaltningsplanen

Forutsetninger som må oppfylles for at den kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygginger er blant annet at:

- Byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (som vedplass, do e.l) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse

- Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges

Forvaltningsmyndigheten vil kunne stille vilkår om eksteriørmessig utforming, farge og materialvalg av ombyggingen/påbygg i samsvar med tradisjonell byggeskikk eller tilpasset bygningen/bygningsmiljøet for øvrig. Vilkår kan også være begrunnet i landskapshensyn. Det vil normalt kunne gis tillatelse til etablering av utedo og vedplass der det ikke finnes tilfredsstillende løsninger på dette i dag.

I Frydalen landskapsvernområde er det definert ut hytteområder, som ligger utenfor det vassdragsnære beltet med byggeforbud. Hytteområdene utenfor det vassdragsnære beltet har felles retningslinjer for ombygging/tilbygg:

- Maksimalt bruksareal etter bygging av tilbygg er 70 m² (TBRA).
- Arealet på nytt tilbygg skal ikke utgjøre mer enn 30 % av areal på hytta/fritidsboligen på vernetidspunktet.

Når søknad om ombygging/tilbygg skal behandles skal forvaltningsmyndighetene ta utgangspunkt i retningslinjer som er beskrevet i forvaltningsplanen side 43.

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan må søknaden vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Presedens

I byggesaker vil det ofte være en problemstilling at tiltaket isolert sett ikke er særlig problematisk, men at samlet effekt av flere tilsvarende tiltak vil redusere verneverdiene.

Også ved enkeltsaker som gjelder små tiltak, må det ses hen til presedensvirkningene ved at andre kan få dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak. Dette følger ikke minst av kravene til likebehandling. Presedensvirkninger avhenger for det første av sannsynligheten for at andre vil søke om dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak, og for det andre av konsekvensene for verneverdiene og verneformålet av at det blir gitt dispensasjon til tilsvarende tiltak.

Vurdering

Ombygginger og tilbygg kan etter verneforskriften tillates etter søknad. I landskapsvernområdene skal dette skje i tråd med forvaltningsplanen. Der juridisk bindende bestemmelser i verneforskriften viser direkte til forvaltningsplanen vil dette som regel innebære at forvaltningsplanens bestemmelser er bindende for tiltaket.

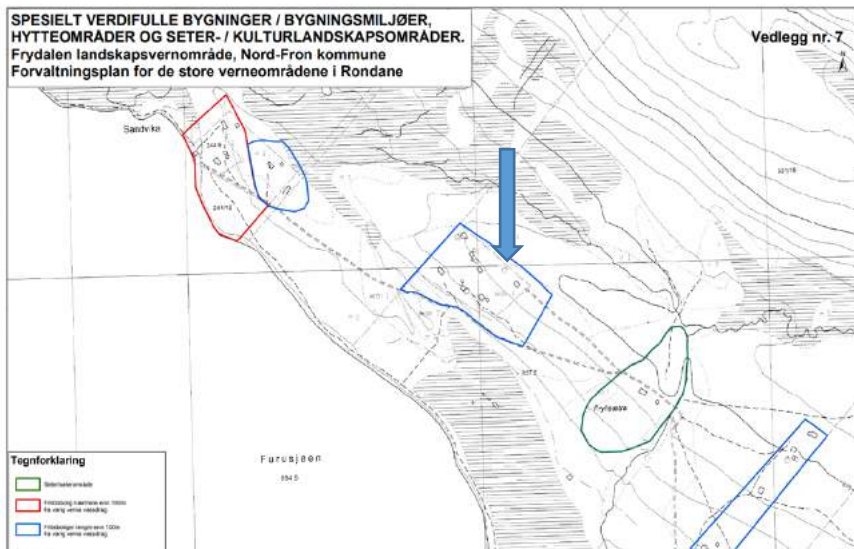
Generelt sett er behov som er tilknyttet fritidsbruk blitt vurdert strengere enn behov som eksempelvis er tilknyttet landbruksrelaterte saker i landskapsvernområdene. utfordringene knyttet til ombygginger og tilbygg er at disse tiltakene kan endre landskapets karakter og dermed verneverdier.

Som forvaltningsplanen beskriver på side 38 kan utvidelser av bygningsmassen føre til endret bruk og økt ferdsel inn i villreinens leveområder. Tiltak knyttet til fritidsboliger vil derfor også måtte vurderes ut fra den effekten tiltaket *kan* ha på ferdselen inn i områder som er viktige for villreinen. I den sammenhengen har søknader som er forankret i et behov for flere soveplasser blitt behandlet strengt. Tidligere forvaltningspraksis i bl.a. Frydalen landskapsvernområde viser dette. Foreliggende sak dreier seg om søknad om å oppføre et tilbygg til fritidsboligen for å utvide eksisterende kjøkken og få ordende toalettforhold med bido da eksisterende utedo i uthuset ifølge søker er svært dårlige.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknkletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8). Frydalen landskapsvernområde har områder med spesielt verdifulle bygninger og bygningsmiljøer deriblant Luseby, og flere seter- og kulturlandskapsområder med verdifulle bygningsmiljøer.

På vernetidspunktet var det innenfor Frydalen LVO etablert mange hytter. Nærområdene til disse hyttene har ofte ingen spesielle verneverdier, men hyttene ligger i et større landskapsrom med store estetiske verdier. Dette er noe av bakgrunnen for opprettelsen av disse landskapsvernområdene. Hyttene her får en strengere forvaltning enn tilsvarende hytter utenfor landskapsvernområdene, men mer liberale retningslinjer enn bygninger som brukes til fritidsformål innenfor seter – og kulturlandskapsområdene og områder med andre spesielle bygningsmiljøer

Det er totalt 89 fritidsbygg i Frydalen landskapsvernområde ihht forvaltningsplanens opplysninger. I et landskapsvernområde som Frydalen der formålet blant annet er å ta vare på et særpreget vakkert natur- og kulturlandskap vil gjennomgående kunne tåle noe bygningsmasse, sammenlignet med landskapsvernområder der formålet er å ta vare på urørt natur. Eiendommen gnr. 331 bnr 73 ligger i et område vist som fritidsbolig utenfor det vassdragsnære beltet (jf. vedlegg nr 7 i forvaltningsplanen og utsnitt under)

Vedlegg 7 i forvaltningsplan. Blå pil viser område der eiendommen ligger

I Frydalen landskapsvernområde har forvaltningsmyndigheten tidligere tillatt oppføring av både frittstående uthus og tilbygg for å løse behov for funksjonene vedplass og utedo), som ikke kunne løses innenfor eksisterende bygningsmasse. Omsøkt tiltak faller delvis inn under de konkrete behovene som er fastsatt i retningslinjene, da søker viser til at eksisterende utedo i uthuset ikke lenger er brukbar, og at det er ønskelig med do som er knyttet til fritidsboligen.

Det totale bruksarealet (TBRA) for eiendommen er i søknaden opplyst å være 54,4 m². Ved å oppføre et tilbygg med bruksareal på 12,7 m² vil det totale bruksarealet for eiendommen bli 67,1 m², altså under 70 m². Et tilbygg som omsøkt vil også være ca 30% av eksisterende fritidsbolig, slik at forvaltningslovens retningslinjer på disse punkt følges. At tilbygget blir lagt i bygningens lengderetning gjør at bygningen beholder den lange, smale formen og at terrenginngrepene blir minimale. Tilbygget viderefører dermed uttrykket til eksisterende fritidsbolig og underordner seg dette, jf også fylkeskommunens uttale.

Omsøkt tiltak vil ikke medføre endret overnattingskapasitet i fritidsboligen, men en standardheving. Det vurderes likevel at tiltaket vil ha liten påvirkning på ferdselen inn i viktige leveområder for villreinen., også om en tar høyde for andre lignende tiltak i samme område. Dette er blant annet i tråd med tidligere vedtak nasjonalparkstyret har gjort (jf. saksnr 2018/2980 om riving og oppføring av nytt uthus for utedo og vedlagring, saksnr 2016/4865 om tilbygg til seterhus brukt som fritidsbolig med vilkår om fjerning av eksisterende soverom i kokhus, og saksnr. 2017/3012 om tilbygg til uthus for vedlagring og utedo, der omsøkt soverom ikke ble god tatt – alle i Frydalen LVO). Villreinnemnda peker i sin uttale på at fritidsboligen ligger i nasjonalt villreinområde, og med bakgrunn i hvor mange fritidsboliger som ligger her (1200) vil omsøkt tiltak ha en uheldig presedensvirkning og samla føre til en økt ferdsel i villreinområdet.

Kunnskapgrunnlaget i området vurderes å være tilstrekkelig og også kunnskapen om virkningene av tiltaket, slik at føre-var prinsippet (nml | 9) blir ikke lagt til grunn. I forhold til økosystem-tilnærming og samlet belastning (nml § 10), vurderer nasjonalparkforvalter at det

er forsvarlig å tillate tiltaket som omsøkt, bl.a. med bakgrunn i at overnattingskapasiteten forblir uendret. I tillegg er både den størrelsen tiltaket utgjør og det totale bruksareal på eiendommen i tråd med forvaltningsplan også etter utbygging. Saken vil i så måte ha liten eller ingen presedensvirkning. Tiltakshaver plikter å iverksette de tiltak som er nødvendig for at naturmangfoldet ikke skal bli skadelidende (§ 11). Om ikke dette blir gjort kan tiltakshaver bli pålagt å iverksette tiltak for å rette skaden i ettertid. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker (§ 12) sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken.

Konklusjon

Etter en samlet vurdering tilrår nasjonalparkforvalter at det gis tillatelse med vilkår til omsøkt tiltak.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

PROTOKOLL FRA MØTE 3/2019

Norsk Villreinsenter nord, 19.09.2019

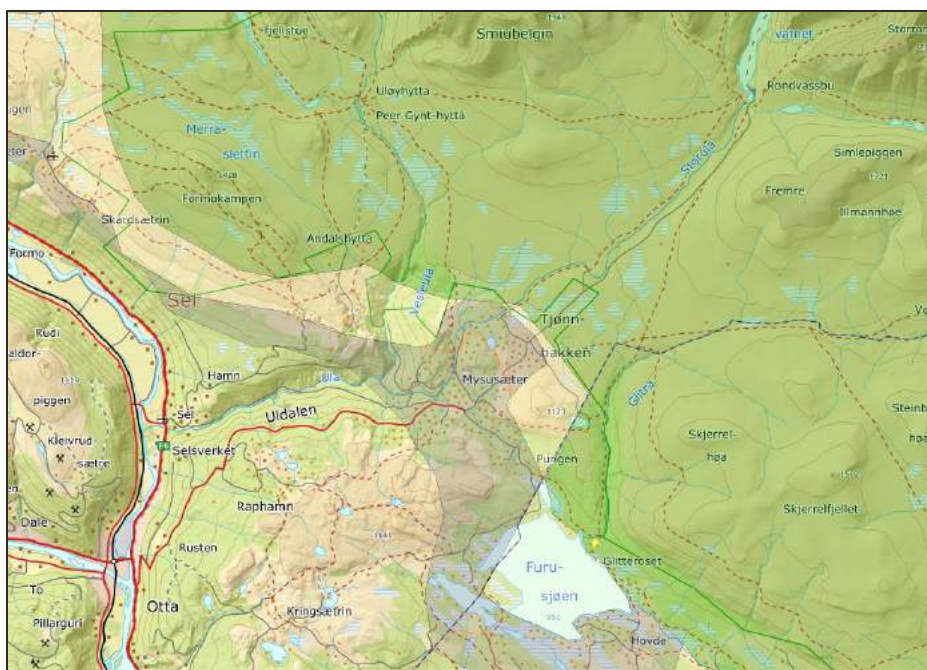
2019/51 RONDANE NP –OMGJØRING AV OVERBYGD VERANDA TIL SOVEROM

SAKSOPPLYSNINGER

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har mottatt søknad om omgjøring av overbygde veranda. Eksisterende BRA (inkludert den overbygde verandaen) er på 101 m². Det er uklart hvor stor selve hytta er, men den har i dag to soverom. Ut fra medsendte tegninger ser det ut til at antall soverom skal økes fra to til tre.

Forholdet til Regional plan for Rondane-Sølnekletten

Fritidsboligen ligger i utkanten av Sone 1 – Nasjonalt villreinområde i Regionalplanen for Rondane Sølnekletten, som er definert som spesielt viktige områder for villrein. I denne sonen skal det ikke etableres ny fritidsbebyggelse, men tilbygg, uthus og annekks kan vurderes på eksisterende, godkjente bebygde fritidseiendommer utenfor regulerte felt.

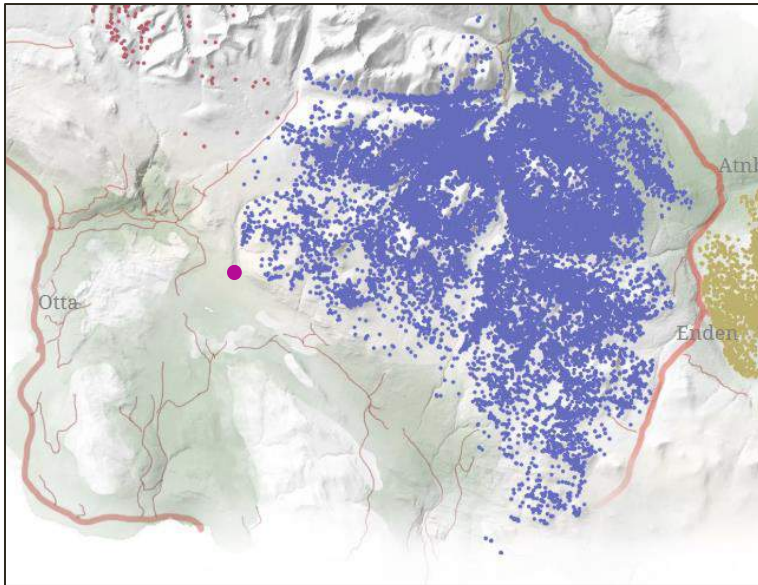

Figur 4 Hyttas plassering er vist med gul markering

Villreinsens arealbruk

Hytta ligger inn mot villreinsens leveområder, men det er en bratt side opp mot leveområdene fra hytta.

Figur 5 GPS-plott mars 2009-april 2018 Kilde: NINA (<http://server.villrein.no/fokus/rn/>)
Hyttas plassering er vist med lilla prikk

VURDERING

Ombygging av overbygd terrasse vil teknisk sett ikke øke bruttoarealet, men beboelsesarealet vil øke, bl.a. med et soverom ekstra.

Villreinnemnda mottar årlig flere søknader om økning av boarealet for hytter i nasjonalt villreinområde, enten som tilbygg eller som riving av eksisterende bygg og oppsett av nytt bygg. Villreinnemnda har i disse sakene hatt en konsekvent praksis innenfor nasjonalt villreinområde ved å akseptere riving av eksisterende bygninger og oppsetting av nye, gitt at bruksformålet og arealet/antall sengeplasser ikke endres. Dersom det åpnes for utvidelser utover dagens nivå vil en få en kontinuerlig diskusjon om hvor grensa skal gå for utvidelser av boarealet; Ved 5 m², ved 10 m², ved 15 m²?

Utvidelser av enkelthytter vil, isolert sett, vanligvis ha små konsekvenser for villreinen og dens leveområder. I nasjonalt villreinområde i Rondane alene (bufferzoner og utviklingszoner *ikke* medtatt), er det imidlertid registrert 1200 fritidsboliger, seterhus og koier. Det som tillates i ett område vil ha presedensvirkning for hele regionalplanområdet. Selv såpass begrensa utvidelser som 15 m² vil potensielt kunne bety 18.000 m² utvidelser av boareal for fritidshus, når en ser hele området under ett. **Dette tilsvarer 150 nye fritidshus på 120 m².** En slik utvidelse ville neppe blitt akseptert i det nasjonale villreinområdet, dersom det var snakk om nye hytter.

Villreinnemnda viser her til Sivilombudsmannens uttale (mars 2018) til behandlingen av en dispensasjonssak for bygging av hytte i randområdet til regional plan for Nordfjella med Raudafjell 2014-2025 (<https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/dispensasjon-til-oppforing-av-hytte-i-randomradet-for-villrein/>). Sivilombudsmannen drøfter her betydningen av enkeltsaker i forhold til presedens og samla belastning (Nml §10):

«Det gir likevel grunn til en merknad når Fylkesmannen tidligere i redegjørelsen har vist til at «denne ene hytta aleine» ikke vil forringe villreinens leveområde. Også Fylkesmannens vedtak synes å bygge på et slikt premiss. I saker som denne, hvor naturmangfoldet er berørt, er det ikke tilstrekkelig å vurdere skadevirkningene isolert og kun ut fra et nåtidsperspektiv. Etter naturmangfoldloven § 10 skal «påvirkning av et økosystem ... vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for». Denne bestemmelsen skal blant annet forhindre en gradvis forvitring av leveområder hvor inngrepene gjerne finner sted «bit for bit, over tid, til den samlede belastningen er så stor at leveområder, arter eller genetisk mangfold kan gå tapt», jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 104.»

FORSLAG TIL VEDTAK

Det omsøkte tiltaket er såpass begrensa at det *isolert sett* vil ha en ubetydelig negativ effekt for villreinens arealbruk. Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten viser imidlertid til Sivilombudsmannens uttale av 13.03.2018, om at skadevirkningene av et tiltak ikke kan vurderes isolert og kun fra et nåtidsperspektiv (jfr. §10 i naturmangfoldlova om samla belastning).

De siste års registreringer av arealbruken i Rondane villreinområde viser at summen av tiltak og inngrep i området allerede er stor. En dispensasjon som omsøkt vil gi presedens for hele regionalplanområdet, med 1200 fritidsboliger, seterhus og koier i nasjonalt villreinområde bare i Rondanes del av planområdet.

Å åpne for utvidelser av hytter i nasjonalt villreinområde vil samla sett kunne medføre et økt ferdselstrykk som er uheldig for villreinens arealbruk (nml § 10). Villreinnemnda frarår derfor at dispensasjon innvilges.

STYRETS BEHANDLING

Det ble påpekt at bygningsmassen på eiendommen allerede var stor, og at gjeldende praksis burde følges.

VEDTAK

Det omsøkte tiltaket er såpass begrensa at det *isolert sett* vil ha en ubetydelig negativ effekt for villreinens arealbruk. Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten viser imidlertid til Sivilombudsmannens uttale av 13.03.2018, om at skadevirkningene av et tiltak ikke kan vurderes isolert og kun fra et nåtidsperspektiv (jfr. §10 i naturmangfoldlova om samla belastning).

De siste års registreringer av arealbruken i Rondane villreinområde viser at summen av tiltak og inngrep i området allerede er stor. En dispensasjon som omsøkt vil gi presedens for hele regionalplanområdet, med 1200 fritidsboliger, seterhus og koier i nasjonalt villreinområde bare i Rondanes del av planområdet.

Å åpne for utvidelser av hytter i nasjonalt villreinområde vil samla sett kunne medføre et økt ferdselstrykk som er uheldig for villreinens arealbruk (nml § 10). Villreinnemnda frarår derfor at dispensasjon innvilges.

2019/52 RONDANE NP – TILBYGG FRITIDSHUS

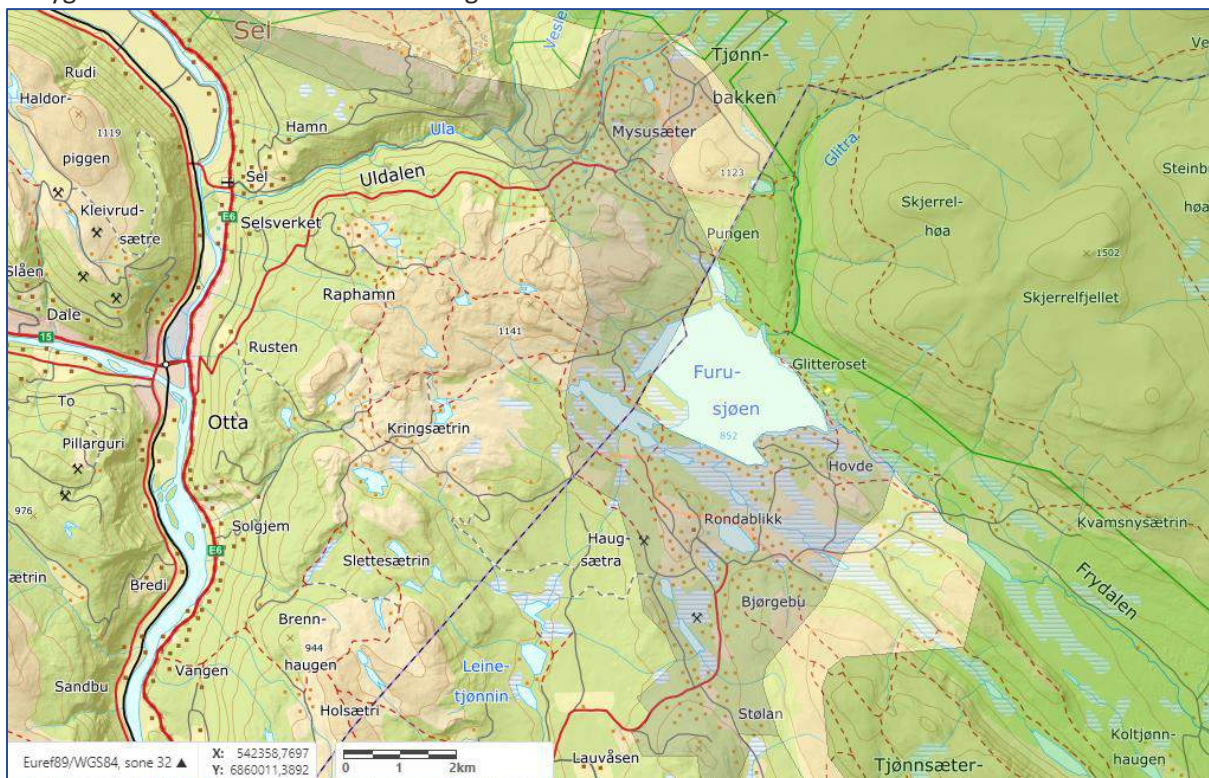
Denne saken er svært lik sak 2019/51 (hyttene ligger i samme området). Den er derfor gitt en forenkla framstilling.

SAKSOPPLYSNINGER

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har mottatt søknad om tilbygg på hytte. Eksisterende hytte er på 42,8 m² BRA. Hytta har to soverom. Det er i dag et uthus på eiendommen som er i dårlig stand (11,6 m² BRA), dvs. at eiendommen i dag har en bygningsmasse på ca. 54 m². Det søkes om et tilbygg på 12,7 m² BRA. Formålet med påbygget er å få et mer funksjonelt kjøkken og et enkelt toalettrom. Eksisterende kjøkken vil bli innlemmet som en del av gangpartiet.

Forholdet til Regional plan for Rondane-Sølnkletten

Fritidsboligen ligger i utkanten av Sone 1 – Nasjonalt villreinområde i Regionalplanen for Rondane Sølnkletten, som er definert som spesielt viktige områder for villrein. I denne sonen skal det ikke etableres ny fritidsbebyggelse, men tilbygg, uthus og annekks kan vurderes på eksisterende, godkjente bebygde fritidseiendommer utenfor regulerte felt.

Figur 6 Hyttas plassering er vist med gul markering

VURDERING

Søknaden skiller seg fra foregående søknad ved at det her ikke er planer om å øke overnattingskapasiteten. Påbygget vil imidlertid skje i forlengelsen av eksisterende hytte, og endring av innvendig bruk seinere vil ikke være søknadspiktig. Hadde det vært snakk om påbygg for et inngangsparti, ny utedo eller andre bygg der funksjonen ikke er så lett å endre, kunne saken fått en annen vurdering.

Vurderingen av saken og forslaget til vedtak blir derfor som for sak 2019/52.

FORSLAG TIL VEDTAK

Det omsøkte tiltaket er såpass begrensa at det *isolert sett* vil ha en ubetydelig negativ effekt for villreinens arealbruk. Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten viser imidlertid til Sivilombudsmannens uttale av 13.03.2018, om at skadevirkningene av et tiltak ikke kan vurderes isolert og kun fra et nåtidsperspektiv (jfr. §10 i naturmangfoldlova om samla belastning).

De siste års registreringer av arealbruken i Rondane villreinområde viser at summen av tiltak og inngrep i området allerede er stor. En dispensasjon som omsøkt vil gi presedens for hele regionalplanområdet, med 1200 fritidsboliger, seterhus og koier i nasjonalt villreinområde bare i Rondanes del av planområdet.

Å åpne for utvidelser av hytter i nasjonalt villreinområde vil samla sett kunne medføre et økt ferdselstrykk som er uheldig for villreinens arealbruk (nml § 10). Villreinnemnda frarår derfor at dispensasjon innvilges.

STYRETS BEHANDLING

Ingen merknader.

VEDTAK

Det omsøkte tiltaket er såpass begrensa at det *isolert sett* vil ha en ubetydelig negativ effekt for villreinens arealbruk. Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten viser imidlertid til Sivilombudsmannens uttale av 13.03.2018, om at skadevirkningene av et tiltak ikke kan vurderes isolert og kun fra et nåtidsperspektiv (jfr. §10 i naturmangfoldlova om samla belastning).

De siste års registreringer av arealbruken i Rondane villreinområde viser at summen av tiltak og inngrep i området allerede er stor. En dispensasjon som omsøkt vil gi presedens for hele regionalplanområdet, med 1200 fritidsboliger, seterhus og koier i nasjonalt villreinområde bare i Rondanes del av planområdet.

Å åpne for utvidelser av hytter i nasjonalt villreinområde vil samla sett kunne medføre et økt ferdselstrykk som er uheldig for villreinens arealbruk (nml § 10). Villreinnemnda frarår derfor at dispensasjon innvilges.

Arkivsaksnummer: 2019/17268-4

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 01.10.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	33/2019	11.10.2019

Sak - Rondane NP, Grimsdalen LVO, Myldingi NR - Søknad om oppføring av antenner/repeatere - DNT Oslo og omegn

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 11.oktober 2019 gitt DNT Oslo og omegn dispensasjon fra verneforskriftene for Rondane nasjonalpark, Myldingi naturreservat og Grimsdalen landskapsvernområde til å oppføre antenner/repeatere som omsøkt i søknad datert 23.september 2019. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48, er det er vurdert at tiltakene ikke strider mot verneformålene eller påvirker verneverdiene nevneverdig, jf. saksvurderingen.

Følgende vilkår gjelder for dispensasjonen

- Antennen/repeater skal plasseres skånsomt i terrenget og eventuelle stolper den plasseres på skal forsøkes skjules/tildekkes av naturlige former i landskapet, alternativt benytte stedegen stein til tildekking. Stein som brukes til å dekke/skjule antenne skal ikke skade objekter av kulturhistorisk verdi (det skal ikke benyttes stein fra gamle varder, dyregraver ol). Dette er tiltakshavers ansvar.
- Antennen/repeater skal søkes holdt så lave som mulig uten at det går ut over funksjonalitet og maksimal høyde fra bakken skal være 175 cm.
- Antennekabler som fremføres til turisthyttene skal varsomt skjules i terrenget uten maskinell hjelp
- Dispensasjonen er gyldig i 3 år fra vedtaksdato. Senest 4 uker etter tiltaket er gjennomført skal det sendes bilder av alle 3 antenner til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, fminpost@fylkesmannen.no
- Statens naturoppsyn (SNO) kan utføre kontroll i henhold til vilkårene i dispensasjonen.

Det gjøres oppmerksom på at vedtaket kun er gitt etter verneforskriften for Rondane nasjonalpark, Grimsdalen landskapsvernområde og Myldingi naturreservat. Det kan i tillegg være nødvendig å innhente tillatelse fra andre myndigheter (kommunen) og / eller tillatelse fra grunneier. Vedtaket kan påklages innen 3 uker etter mottakelse av vedtaket, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal sendes skriftlig til Rondane-Dovre

nasjonalparkstyre, men stiles til Miljødirektoratet. Angi vedtaket du klager over, den eller de endringer du ønsker, og de grunner du har for at vedtaket bør endres. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bør du oppgi når du mottok dette brevet. Vi gjør oppmerksom på at også andre enn søker kan ha rettslig klageadgang.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra DNT Oslo og omegn datert 23.september 2019
- Tilleggsinformasjon pr epost 23. og 25 september 2019 (bilder og høydeangivelse)
- Kopi av epost fra Statskog datert 7.juni 2019

Saksopplysninger

I styremøte den 28.juni 2019 orienterte sekretariatet om foreliggende sak og gjorde oppmerksom på at DNT OO allerede hadde satt opp innretningene som det her søkes om ved Rondvassbu turisthytte. Etter orientering la styret til grunn at saken kunne behandles av AU.

Ettersom alle forhold knyttet til oppføring av repeatere ved Rondvassbu turisthytte, Bjørnhollia turisthytte og Grimsdalen turisthytte ikke var helt avklart fra DNT OO sin side (det ble forsøkt å legge én av repeaterne utenfor verneområde), forelå den endelige søknaden først den 23.september 2019. Av den grunn har sekretariatet ansett det mest hensiktsmessig at saken behandles i styremøte den 11. oktober 2019.

DNT OO opplyser i søknad datert 23.september at de i flere år har arbeidet med å få på plass et felles bookingsystem for sine hytter. I januar 2019 inngikk de avtale med Visbook som har utfordringer med å overføre signaler via satellitt, men det var antatt at dette kunne løses. Alle de 3 betjente turisthyttene Bjørnhollia, Rondvassbu og Grimsdalshytta har per i dag internettforbindelse via satellitt. Ifølge søker har det blitt målt mobilsignaler ved alle hyttene i et forsøk på å se på muligheten å forsterke disse signalene, men de er for svake til å kunne brukes til datatrafikk selv med forsterkere. DNT OO opplyser at for å få tak i 4 G signaler som er sterke nok til å ta datatrafikk må det etableres repeatere/antenner et stykke fra hyttene som kan ta inn signalene. Et tilleggsmoment i forhold til behovet for 4 G er ifølge DNT at det fra 1.januar 2019 var frist i forhold til gjeldende regler for å ha dokumentasjon på alt som blir slått inn på kassasystemene. DNT OO har valgt å integrere nytt kassasystem med det nye bookingssystemet og behovet for 4 G er også knyttet til dette. Det er opplyst at gjester ikke får tilgang til systemet – det er kun datatrafikk knyttet til de nevnte formål.

På denne bakgrunn søker DNT OO om å etablere repeatere med antenner ved Grimsdalshytta, ved Bjørnhollia turisthytte og ved Rondvassbu turisthytte. Fra disse repeaterne går det antennekabler som legges noen cm under terreng, frem til hyttene. Se kartutsnitt under som fulgte søknaden for omsøkt plassering.

Nedgraving av kabel gjøres uten hjelp av maskiner da kablene med diameter 2-3 cm, og ifølge søker lett kan skjules i terrenget ved å skånsomt dra til side og legge over jord/vegetasjon som ligger på stedet.

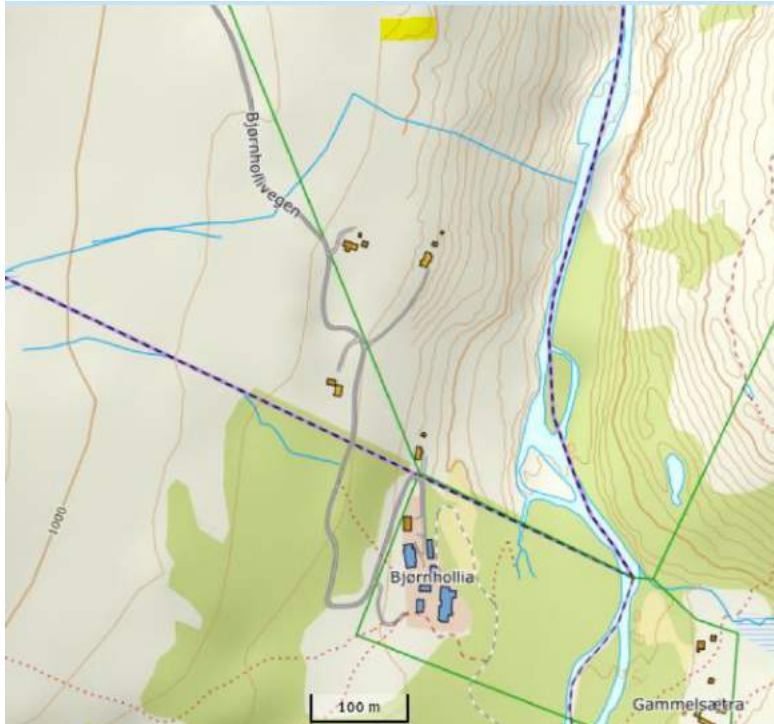
Høyden på antennen er opplyst å være mellom 150 og 175 cm og mottakerboksen er opplyst å være 140 x 140 x 103 mm, se bilde under

Gul markering viser ca plassering av repeater 300 meter fra Grimsdalshytta

Gul markering viser ca plassering av repeater 150 m fra Rondvassbu

Gul markering viser ca plassering av repeater 800 meter fra Bjørnholla

Bilde viser antennekabel før den er skjult i terrenget

Mål: 140x140x103 mm

Mottakerboks som sitter øverst på antenna

Som nasjonalparkstyret er blitt gjort kjent med er repeateren/antennen ved Rondvassbu turishytte allerede innstallert. Dette ble sekretariatet gjort kjent med ved befaring knyttet til stitilrettelegging i juni 2019.

Repeater/antenne som skal serve Rondvassbu turishytte og som er etablert.

Søknaden er ikke sendt på høring til villreinnemd eller villreinutvalg da det er vurdert at de omsøkte tiltakene i liten grad berører interesser som disse skal ivareta siden omfanget av tiltakene er små og at de ligger i nær tilknytning til turishyttene, veg eller godkjente stier i forvaltningsplan. Den har heller ikke vært til uttale til fylkeskommunen, men de generelle retningslinjene i forvaltningsplanen hva gjelder kulturminner blir hensyntatt i saksbehandlingen.

DNT Oslo og omegn har hentet inn grunneiers uttale, jf. epost fra Statskog datert 7. juni 2019 slik at forholdet til grunneier anses avklart.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Rondane nasjonalpark, Grimsdalen landskapsvernområde og Myldingi naturreservat til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Tiltakene som er omsøkt ligger i 3 ulike verneområder, Rondane nasjonalpark, Myldingi naturreservat og Grimsdalen landskapsvernområde.

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er i henhold til § 2 å:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,*
- *ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,*
- *ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,*
- *sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,*
- *bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,*
- *ta vare på verdifulle kulturminner.*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I henhold til § 3 punkt 1.1 er området vernet mot inngrep av enhver art.

Formålet med fredningen av Myldingi naturreservat er i henhold til § 2 :

- *å bevare et særpregede landskap der kvartærgeologiske formelementer utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.*

I henhold til § 3 punkt 1 må det ikke oppføres bygninger eller faste installasjoner eller legges ned jordkabler.

Formålet med Grimsdalen landskapsvernområde er i henhold til § 2 å:

- *ta vare på et særpregede og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,*
- *ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,*
- *sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,*
- *ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I henhold til § 3 punkt 1.1 er området vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Det er ikke hjemmel i verneforskriftene til å behandle omsøkte installasjoner og saken må vurderes etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen har ingen særskilte retningslinjer om ulike installasjoner. Når det gjelder bygninger omtaler forvaltningsplanen at ulike byggetiltak kan endre landskapets karakter og dermed verneverdier.

Naturmangfoldloven

I tillegg til verneforskrift, eventuelle retningslinjer i forvaltningsplan og naturmangfoldlovens § 48, må saken også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Vurdering

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som *«ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig»*. Begge vilkår må være oppfylt. Unntak kan også vurderes *«dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig»*. Dispensasjon må heller ikke gis om vilkåra er oppfylt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. I foreliggende sak vil verken sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser være relevant og søknaden vurderes etter nml § 48, 1. alternativ.

Når det av nml § 48 fremgår at forvaltningsmyndigheten *kan* gjøre unntak fra vernevedtaket, ligger det i dette at tiltakshaver ikke har krav på å få dispensasjon selv om tiltaket ikke er i strid med verneformålet og heller ikke påvirker verneverdiene. Dersom disse vilkårene er oppfylt skal det foretas en skjønsmessig vurdering av om tiltaket *bør* tillates, der fordelene for tiltakshaver veies opp mot eventuelle ulemper for naturmangfoldet. Utgangspunktet for denne vurderingen er at bestemmelsen er en sikkerhetsventil som i første rekke skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. I dette ligger at lista for å gi dispensasjoner fra forbudene i verneforskriften bør ligge høyt.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i disse områdene er gode. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende

kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnekletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området. I tillegg foreligger data fra GPS-merkeprosjektet i perioden fra 2009 og fram til i dag.

Det er uheldig at DNT OO gjennomfører søknadspliktige tiltak uten at det er omsøkt og godkjent. Det vises til at verneforskriften for Rondane nasjonalpark har forbud også mot midlertidige innretninger. Sekretariatet har videre fått kjennskap til at installasjonen skal være på plass ved Grimsdalshytta i tillegg til på Rondvassbu. En slik fremgangsmåte er ikke ønskelig, og det forutsettes at DNO OO i fremtiden forholder seg til bestemmelsen i verneforskriftene. Dersom tiltak gjennomføres uten at de nødvendige dispensasjoner eller tillatelser er gitt, kan det ikke forventes godkjenning av tiltakene i etterkant. Eventuelt tilbakeføring av tiltak som ikke blir godkjent vil måtte gjøres av tiltakshaver på dennes bekostning.

Turisthyttene ønsker å utvikle seg i takt med tiden, det er også nye regler fra ulike instanser som krever tilpasninger. Siden turisthyttene ble oppført har bruken av fjellet og naturen endret seg. I nasjonalparken og landskapsvernområde er en del av formålet å gi allmennheten anledning til naturopplevelse gjennom «*utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging*». § 48 i naturmangfoldloven skal være en sikkerhetsventil. Omsøkt tiltak var neppe påtenkt da verneforskriftene ble vedtatt, men behovene som synliggjøres knyttet til turisthyttene i takt med samfunnsutviklingen, synes ikke alltid å falle inn under det nevnte verneformålet etter sekretariatets vurdering.

I Rondane nasjonalpark er urørthet en del av verneformålet, og enhver teknisk innretning kan bidra til at opplevelsen av urørthet blir borte. Tiltaket som er omsøkt ved Rondvassbu turisthytte er plassert langs med eksisterende sti ca 150 m fra turisthytta. Oversendt foto viser at tiltaket er bygget inn i en varde for å skjule den tekniske installasjonen.. Bygging av varder generelt er sekretariatet skeptiske til da det i Rondane nasjonalpark fins mange verdifulle kulturminner som varder, fangsgroper, ledegjerder og buestillinger. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes. Det forutsettes derfor at flytting av stein er gjort med varsomhet og at tiltaket som er gjennomført ved Rondvassbu ikke har medført ødeleggelser av kulturminner. Området hvor repeateren er plassert har en del varder pr i dag. Videre viser det oversendte bildet en relativt stor varde. Høyden på tiltaket bør søkes holdt så lav som mulig men likvel slik at den fungerer etter hensikten.

Også i Grimsdalen landskapsvernområde skal naturopplevelse skje med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap der også seterbyggelse utgjør en vesentlig del av landskapets egenart er en del av verneformålet. I slike områder vil det gjennomgående tales mer tekniske inngrep enn om landskapsvernområdet hadde som formål å ivareta urørt natur. I søknaden opplyses av antennen/repeateren skal plasseres på en skiltstolpe. Tiltaket bør plasseres slik at terrenget på en best mulig måte naturlig skjuler installasjonen.

Når det gjelder Myldingi naturreservat er det en del hytter og andre tekniske innstallasjoner (bl.a. mobilmast, veg) og tiltaket er vurdert å ikke påvirke landskapets egenart.

Selv om tiltakene isolert sett vil ha en relativt liten påvirkning av både landskap og urørthet, gitt omfanget av tiltaket og plassering i terrenget, er det likevel relevant å se tiltak i verneområdene samlet. Tiltak som bygninger, ulike tekniske installasjoner kan samlet over tid endre landskapets karakter og opplevelse av urørthet. Et slikt perspektiv tilsier en streng praksis i forhold til nye, faste installasjoner og bygninger, spesielt knyttet til nasjonalparkene. Sekretariatet vurderer likevel at de omsøkt tiltakene ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig eller stride mot verneformålet i forskriftene. Sekretariatet vil tilrå at søknaden innvilges med vilkår, for å sikre DNT OO etterlevelse av regler knyttet til det regnskapsmessige (dokumentasjon av det som slås inn på kassene). DNT OO har forsøkt å plassere installasjonene utenfor verneområdene uten å klare dette og samtidig oppnå den ønskede funksjonalitet.

Det er ikke flere betjente turisthytter innenfor verneområdene i Rondane enn de 3 som her er omtalt, slik at sannsynligheten for flere, tilsvarende søknader er liten i de store verneområdene i Rondane. Det er enkelte andre private turisthytter (Haverdalsefer, Dørålseter) hvor tilsvarende tiltak eventuelt kan være aktuelt. DNT OO oppfordres på det sterkeste til å ikke planlegge og legge opp til at driften av turisthyttene skal medføre tekniske inngrep i vernområdene, men heller vurdere alternative løsninger – også om det innebærer å søke unntak eller tilpasninger fra annet regelverk enn verneforskriftene. Som organisasjon gjør DNT et viktig arbeid med å tilrettelegge og inspirere mennesker til å komme seg ut i naturen og oppleve den. I DNTs strategi fra 2018 («Et rikt liv med enkle midler») er det blant annet omtalt at aktiviteten i liten grad skal sette fotavtrykk i naturen, og at DNT har som mål å bevare viktige naturområder og natur- og kulturlandskap. De nevnte mål er ikke minst relevante knyttet til DNTs turisthytter der hyttene ligger i vernet natur.

Kunnskapsgrunnlaget er godt når det gjelder både natur – og kulturmiljø i det konkrete området, (§ 8) og føre-var § 9 blir ikke lagt til grunn. Den samlede belastningen nml § 10 anses å være akseptabel. Når det gjelder miljøforsvarlige teknikker sikres dette gjennom vilkårene som er stilt i saken (§§ 11-12).

Konklusjon

Etter en samlet vurdering tilrå sekretariatet at det gis dispensasjon med vilkår da ulempen for naturmangfoldet i dette tilfellet er vurdert å være av relativt begrenset holdt opp mot tiltakshavers fordel som blant annet handler om å innfri andre typer regelverk i forbindelse med driften av turisthyttene.

Arkivsaksnummer: 2019/17411-1

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 26.09.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	34/2019	11.10.2019

Rondane-Dovre NP - Vurdering av dronesøknader

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 11.oktober 2019 vedtatt **«Matrise for behandling av søknader om bruk av drone i Rondane og Dovre nasjonalparker»** som retningsgivende for behandling av søknader om droneflyging i disse verneområdene, jf matrisen under.

Type søknad	Vurdering	Vilkår ved et ja/begrunnelse ved avslag
Forskning, naturdokumentasjon	Ja, på vilkår	Alltid ved dispensasjon: hensyn til verneverdier Styre unna sårbare områder på sårbare tider
Overvåkning for samfunnstrygghet	Ja (vilkår om ikke akutt)	Styre unna sårbare områder på sårbare tider om ikke akutt
Naturprogram, presentasjon av verneområdene	Ja, på vilkår	Styre unna sårbare områder på sårbare tider
Forvaltning av verneområdene	Ja (vilkår om ikke akutt)	Styre unna sårbare områder på sårbare tider
Landbruksformål	Ja , men på vilkår	Styre unna sårbare områder på sårbare tider
Reiselivsdestinasjon, overordnet markedsføring	Ja, på vilkår i områder der vi ønsker trafikk	Ikke markedsføre aktiviteter til sårbare tider i sårbare områder. Styre unna sårbare område på sårbare tider.
Nyhetsformidling/riksmedia	Ja, på vilkår	Må være en alvorlig/viktig sak av stor allmenn interesse. Styre unna

---

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturresevat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinnjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

Enkeltbedrift lokalisert ved/i verneområdene	Nei, krav om samordna søknad for reiselivsselskap/destinasjon	sårbare områder på sårbare tider. Presedensvirkning, jf. nml § 10 samla belastning. Kan elgges utenom verneområder eller avgrenses til opptaksformer som ikke trenger dispensasjon
Arrangement/konkurranser, promoterings-video	Nei	Presedensvirkning, jf nml § 10 samla belastning. Kan legges utenom verneområder eller avgrenses til opptaksformer som ikke trenger dispensasjon
Aktivietsfirma	Nei	
turdokumentasjon for grupper		
Private turer, film for sosiale media	Nei	
Underholdningsprogram	Nei	
Spillefilm	Nei	
Reklame	Nei	

Sekretariatet behandler søknader etter delegert fullmakt i tråd med denne matrisen. Generelt skal en bare gi dispensasjon der drone er *nødvendig* for oppdraget og *nytt* er dokumentert. Om alternativet er helikopter, skal drone benyttes dersom mulig.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Verneforskrift Dovre nasjonalpark
- Verneforskrift Rondane nasjonalpark
- Brev fra direktoratet om droner og vurderinger knyttet til bruken av disse i verneområder datert 6.3.2019

Saksopplysninger

Bruk av droner regnes ikke som motorferdsel etter motorferdselsloven med forskrifter, og verneforskriftene legger samme definisjon av motorferdsel til grunn som motorferdselloven. Bruk av drone er derimot forbudt i Rondane og Dovre nasjonalparker som følge av § 3 punkt 7.2: «*Bruk av motor på isbor, modellfly, modellbåt o.l er forbudt*», jf brev fra Miljødirektoratet.

I landskapsvernområdene har en ikke denne bestemmelsen i § 3 punkt 7.2 som omtalt over. Det er likevel ikke tillatt med aktiviteter som skader verneverdiene, og ferdsel skal skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på landskap eller naturmiljø. Dyrelivet må ikke forstyrres.

Sekretariatet opplever et økt antall forespørsler og søknader om bruk av drone. Det gjelder både om hvilke regler som gjelder og hva som er søknadsppliktig. Disse forespørslene og søknadene kommer i all hovedsak fra profesjonelle aktører som kjenner til at det er restriksjoner ved bruk av drone. Det er ikke tvil om at det er et stort informasjonsbehov knyttet til bruk av drone i verneområder. Det er ikke skilta med droneforbud i tilknytning til noen av innfallsporene til Rondane- eller Dovre nasjonalparker. Sammen med informasjon på våre nettsider må en vurdere behovet for dette.

Flere nasjonalparkstyre opplever stor pågang på dronesøknader og har de siste årene utviklet en praksis på vurdering og behandling av slike søknader. Særlig Jotunheimen-Utladalen har en stor saksmengde. Både Jotunheimen-Utladalen, Reinheimen og Dovrefjell nasjonalparkstyre har vurdert behandling av slike søknader i sak som har vært fremlagt fra de respektive sekretariater.

Selv om en i Rondane og Dovre nasjonalparker ikke har et tilsvarende stort antall søknader om bruk av drone som i Jotunheimen-Utladalen, synes det likevel hensiktsmessig å dra nytte av forvaltningspraksisen i andre nasjonalparker og ta et standpunkt vedrørende behandling av dronesøknader med ulike formål. Dette for å sørge for likebehandling og unngå å skape en presedens.

Med bakgrunn i økende forespørsler om bruk av drone i de store verneområdene i Rondane legger sekretariatet frem et forslag til matrise for behandling av dronesøknader. Matrisen er hentet fra fra tilsvarende sak i Reinheimen, Jotunheimen-Utladalen og Dovrefjell nasjonalparkstyre, i dialog med nasjonalparkforvalterne der.

Bruk av droner ved skjøtsel vil være unntatt fra forbudet i vernforskriften under den forutsetningen at skjøtselen er nødvendig og ligger innenfor hjemmelen i naturmangfoldlovens § 47. Det må også forutsettes at skjøtselen skjer i regi av eller på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten, jf. brev fra Miljødirektoratet av 6.mars 2019.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Rondane nasjonalpark til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Dette er en prinsipp sak der delegeringsreglementet legger myndigheten til nasjonalparkstyret.

Verneformål – forskrift

Verneformålet i Rondane nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyere liggende bjørke- og barskog,

- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Verneformålet i Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

For begge nasjonalparkene gjelder formålet om at allmennheten skal ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Begge verneforskrifter har også forbud mot bruk av drone i § 3 punkt 7.2.

Forvaltningsplan

Droner er ikke omtalt i forvaltningsplanen for de store verneområdene for Rondane som er fra 2009.

Naturmangfoldloven

Alle tillatelser må vurderes etter de miljøretslige prinsippene i §§ 8-12, jf. § 7.

Presedens

Det er viktig at det legges opp til en praksis når det gjelder bruk av droner som ikke er skadelig for verneverdiene.

Vurdering

Ulempene og skadepotensialet ved bruk av droner er velkjent, både i forhold til friluftsliv og dyreliv. Samtidig kan bruk av droner ha stor nytteverdi, dette gjelder ikke minst når bruk av droner kan redusere kjøring på barmark eller redusere bruken av fly/helikopter. Sammen med motorferdsel er dronedyking et fremmedelement i vernområder og bør holdes på et minimum av hensyn til dyr, fugler og allmennheten og dens opplevelser av urørthet og stillhet. Bruk av droner i nasjonalparkene bør derfor som en grunnregel bli avgrenset til «nyttebruk». På bakgrunn av dette, samt hva andre verneområde styrer har lagt til grunn, er det utarbeidet en matrise for behandling av dronesøknader

For områder med forbud mot bruk av droner kan det for ulike aktiviteter vurderes å gi dispensasjon etter naturmangfoldlovens § 48. En matrise som er retningsgivende for hvilke

aktiviteter som kan få dispensasjon på vilkår, vil forhåpentligvis sørge for at en når dette målet uten å måtte bruke mye tid på håndteringen av enkeltsøknader.

Sekretariatet behandler søknader etter delegert fullmakt i tråd med matrisen i innstillinga i saken. Generelt skal en bare gi dispensasjon der drone er nødvendig for oppdraget og nytten er dokumentert. Om alternativet er helikopter, skal drone benyttes dersom mulig.

Arkivsaksnummer: 2019/3866-7

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 20.09.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	35/2019	11.10.2019

Sak - Frydalen LVO - Oppfølging av byggetiltak gbnr 290/1 Nord-Fron kommune - Pålegg om retting og tvangsmulkt - Hanne Hvattum

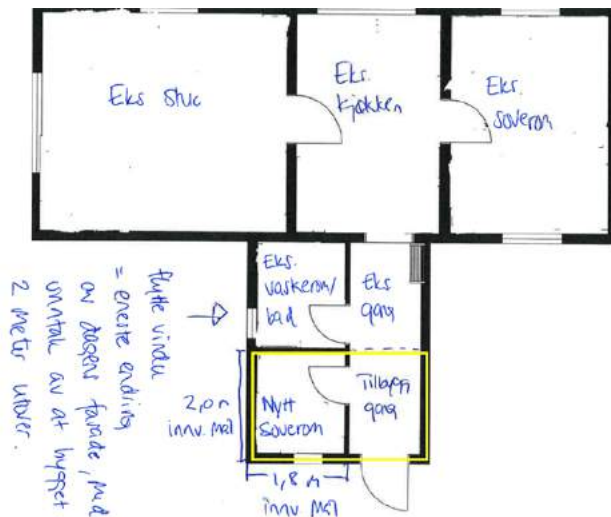
Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 11. oktober 2019 gjort følgende vedtak i to punkter::

1. Hanne Hvattum, eier av Byrsetra gbnr. 290/1 i Nord-Fron kommune, Frydalen landskapsvernområde, pålegges å rette opp i det ulovlige forholdet på Byrsetra. Vedtak om pålegg om retting er gitt med hjemmel i naturmangfoldlovens § 69.

Tiltaket på Byrsetra skal rettes slik at tilbyggets utforming tilbakeføres til slik det var før de ulovlige byggetiltakene ble gjort i 2017. Følgende forhold skal rettes:

- i. Nytt bebygd areal tilbygd til eksisterende tilbygg i 2017 og bruksareal som vist i gul omramming med innvendige mål på 1,8 x 2,0 meter i tegning i figur 1, skal fjernes i sin helhet. Dette inkluderer tak, kledning, reisverk, isolasjon, plate på mark, ev. mur/betong, dør og vinduer
- ii. Bygningsmaterialer som tas ned skal enten fjernes fra setra eller lagres hensiktsmessig på setra uten at lagringen fremstår som skjemmende.
- iii. Terrengingrep skal tilbakeføres på skånsomt vis
- iv. Den del av tilbygget som er fra før vernevedtaket i 2003 og som i henhold til tidligere søknader har romfunksjon bad/vaskerom og gang, jf. figur 1 under, skal tilbakeføres til sin opprinnelige form med opprinnelige fasadeutforming hva gjelder tak og utvendig kledning, inkludert dør- og vindusplassering, jf bilde av setra i saksvurderingen.

Figur 1: Viser tilbygg i gult som var omsøkt og ble oppført uten at det forelå tillatelse..

2. Dersom pålegget i punkt 1 over ikke er gjennomført innen 15.november 2019 skal det løpe en tvangsmulkt på NOK 500 pr dag etter fristoversittelse inntil det ulovlige forholdet er rettet opp i tråd med punkt 1 i vedtaket. Vedtak om tvangsmulkt er gitt i medhold av naturmangfoldlovens § 73.

Vedtaket om tvangsmulkt og pålegg om retting er enkeltvedtak og kan påklages av part eller en med rettslig klageinteresse i saken innen 3 uker etter mottakelse av vedtaket, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal sendes skriftlig til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, men stiles til Miljødirektoratet. Angi vedtaket du klager over, den eller de endringer du ønsker, og de grunner du har for at vedtaket bør endres. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bør du oppgi når du mottok dette brevet. Vi gjør oppmerksom på at også andre enn søker kan ha rettslig klageadgang.

I henhold til forvaltningsloven §§ 18-19 har du anledning til å gjøre deg kjent med sakens dokumenter. Det bes om at saksbehandler kontaktes dersom dette er aktuelt.

I henhold til forvaltningsloven § 42 har du videre rett til å begjære oppsettende virkning, dvs. be om at gjennomføringen utsettes. Det gjøres oppmerksom på at hovedregelen etter forvaltningsloven § 42 er at en klage på tvangsmulkt ikke gis oppsettende virkning. Dette betyr at tvangsmulkten løper selv om vedtaket påklages, såfremt ikke noe annet er bestemt. Dersom vedtak om pålegg om retting (forvaltningsvedtak) påklages, og denne klagen gis oppsettende virkning er det rimelig at også den delen av vedtaket som knytter seg til tvangsmulkt utsettes til klagen er avgjort.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Miljødirektoratets avgjørelse i klagesak datert 28.januar 2019.
- Nasjonalparkstyrets beslutning tatt i styremøte den 8.mars 2019 (påpeking av plikt og varsel om mulig pålegg og tvangsmulkt)
- Uttale fra Hanne Hvattum datert 26.mars 2019, journalført 2.april 2019 (vedlagt)
- Rapport fra Statens naturoppsyn om befarings på Byrsetra gbnr. 290/1 den 20.september 2019 (oversendt i epost pr 29.september 2019 og vedlagt saken)

Saksopplysninger

Sakshistorikk

Hanne Hvattum søkte den 12.juli 2016 om tillatelse til å oppføre et tilbygg på 3,6 m2 på Byrsetra gbnr 290/1 i Frydalen landskapsvernområde. Det ble opplyst at tilbygget skulle benyttes til et ekstra soverom slik at hele familien kunne få soveplasser inne i seterbygningen. Tilbygget ble omsøkt oppført slik at det eksisterende tilbygget ble utvidet langs seterbygningen.

Den 30.september 2016 gav Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tillatelse til oppføring av tilbygg som omsøkt med vilkår om at eksisterende soverom i «kokkhuset» skulle avvikles. I epost datert 15.juni 2017 tar Hanne Hvattum på nytt kontakt med nasjonalparkstyret og ber om at eksisterende tilbygg utvides i forlengelsen av tilbygg fra 2002 og ikke langs den opprinnelige bygningskroppen på selhuset slik det var gitt tillatelse til. Dette ble vurdert som en endringssøknad som søker fikk beskjed om at måtte behandles i nasjonalparkstyre. Pga sykdom og vakanse ble saken ikke behandlet i 2017.

Den 16.februar 2018 oppsøker nasjonalparkforvalter setra for å ta bilder som skulle benyttes som grunnlag for fylkeskommunens faglige vurdering. Det ble da konstantert at utvidelse hadde funnet sted i samsvar med endringssøknaden som enda ikke hadde blitt behandlet av nasjonalparkstyret. Dette ble formidlet til Hanne Hvattum i epost av 9.april 2018 og hun ble bedt om å kommentere saken. Hvattum opplyser til denne henvendelsen at det er riktig at tilbygget er oppført og at grunnen blant annet var den lange saksbehandlingstiden i nasjonalparkstyret. Det ble vist til gitt tillatelse fra 2016 og til kommunens behandling av endringssøknaden i medhold av plan- og bygningsloven hvor det forelå et vedtak 15 juni 2017.

Nasjonalparkstyret behandlet endringssøknaden i møte den 27.juni 2018 og søknaden ble avslått med begrunnelse at endringen ikke var i samsvar med tradisjonell byggeskikk og heller ikke tilpasset bygningsmiljøet for øvrig. Styret ble opplyst om at tiltaket allerede var gjennomført.

Hanne Hvattum klager på nasjonalparkstyrets vedtak av 27.juni. Nasjonalparkstyret behandler klagen den 13.september 2018 og endrer ikke sitt tidligere vedtak. Klagen sendes over til Miljødirektoratet for endelig klagesaksbehandling den 18.oktober 2018. Miljødirektoratet stadfester Rondane-Dovre nasjonalparkstyre sitt vedtak i oversendelse datert 28.januar 2019.

Etter dette beslutter Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i styremøte den 8.mars 2019 å påpeke den plikten den ansvarlige har i henhold til naturmangfoldlovens § 69 å rette opp i det ulovlige forholdet. Det ble anmodet om at dette gjøres innen 15.september 2019. I samme brev varsles om mulig pålegg om retting og tvangsmulkt dersom plikten ikke oppfylles.

Det ble i samme styremøte vedtatt at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre anmelder saken.

Den 2.april 2019 mottok nasjonalparkstyre en uttale/tilbakemelding fra Hvattum knyttet til beslutningen og varsel om mulig pålegg og tvangsmulkt. Flere forhold tas opp i denne uttalen som er vedlagt forliggende sak. I styremøte den 28.juni 2019 ble denne uttalen referert til styret. I uttalen kommer det blant annet frem at det ulovlige forholdet ikke kommer til å bli rettet opp frivillig og den ansvarlige motsetter seg også tvangsmulkt.

Statens naturoppsyn (SNO) var på befaring på Byrsetra gbnr 290/1 den 20.september 2019 og rapport med bilder viser at den ansvarlige ikke har rettet opp i det ulovlige forholdet, jf.vedlegg.

Rettslig grunnlag

Etter Miljødirektoratets vedtak den 28.januar 2019 er det klart at det foreligger et ulovlig forhold. Det oppførte tilbygget til seterhuset på Byrsetra, som er en forlengelse av eksisterende tilbygg, har ikke tillatelse etter verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde slik det er oppført. Tiltaket er heller ikke i tråd med nasjonalparkstyrets vedtak av 30.september 2016 hvor det ble gitt tillatelse til et nytt tilbygg i forelengelse av det eksisterende langs selhusets ene langside.

For å kreve retting av et forhold som allerede er utført kreves det at handlingen eller forholdet er i strid med naturmangfoldloven eller forskrifter eller enkeltvedtak i medhold av denne loven. Det er *ikke* et krav om at det har oppstått skade på naturmangfoldet eller at det er fare for slik skade, det er tilstrekkelig at handlingen ikke er tillatt. Tiltak som klart er i strid med loven, en forskrift eller et vedtak, bør kreves rettet. Tiltaket på Byrsetra gbnr, 290/1 er i strid med verneforskrift og vedtak gitt i medhold av verneforskrift.

Varsel om mulig vedtak om pålegg om retting og varsel om tvangsmulkt i henhold til forvaltningslovens § 16 ble gjort i forbindelse med at nasjonalparkstyret i møte den 8. mars 2019 tok beslutningen om å påpeke overfor overtreders den plikten hun hadde til å rette opp det ulovlige forholdet i henhold til naturmangfoldloven § 69.

Naturmangfoldloven § 69 hjemler adgangen til å gi pålegg om retting og stans av en ulovlig handling eller et ulovlig forhold. Med retting menes som oftest gjenoppretting av en tidligere tilstand, for eksempel riving av ulovlige bygninger.

Når det gjelder tvangsmulkt er vilkåret at det skal foreligge overtredelse av en plikt, jf. naturmangfoldlovens § 73. Momenter som kan vektlegges i en vurdering av om tvangsmulkt skal gis, er blant annet allmennpreventive hensyn og manglende tillit til at plikten gjennomføres.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Frydalen landskapsvernområde til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Nasjonalpark- og verneområdestyrer, Fylkesmannen, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet kan gi pålegg om retting og stans da de har delegert myndighet etter naturmangfoldlovens § 69. Det er forvaltningsmyndigheten for verneområdet som har primæransvaret for å følge opp overtredelser med pålegg om retting og stans.

Verneformål – forskrift

Utvidelsen av Rondane nasjonalpark og opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde ble vedtatt i kongelig resolusjon 24. oktober 2003. Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,*
- *ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,*
- *ta vare på landskapsformene.*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Vernebestemmelsene § 3 punkt 1.1 fastslår at området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av forskriftens punkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som veibygging, oppføring av bygninger eller anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Oppstillingen er ikke uttømmende. I medhold av § 3 punkt 1.3 bokstav d kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger i tråd med forvaltningsplanen.

Når det gjelder forvaltningsplan, naturmangfoldloven og presedensvurderinger i byggesaker, vises det til tidligere vedtak og klagesaksbehandling, jf. saksnummer 2016/4865

Vurdering

Begrunnelse – hvorfor pålegg gis

Som det fremkommer i avsnittet om sakshistorikk over, foreligger det et forhold som er i strid med gitt vedtak og verneforskrift for Frydalen landskapsvernområde ved Byrsetra, gbnr 290/1 i Nord-Fron kommune.

Den ansvarlige har fått påpekt den plikten hun har til å rette opp i det ulovlige forholdet, og det ble anmodet om at dette ble gjort innen 15.september 2019.

I uttalen fra Hvattum datert 26.mars 2019 omtales en retting av det ulovlige tiltaket som en straff, og det pekes på at om et tilbygg skal oppføres i henhold til søknad og tillatelse fra nasjonalparkstyret gitt i 2016 vil dette koste henne opp mot en million kroner. Til dette vil sekretariatet peke på at en retting av et ulovlig forhold ikke er en straff. Heller ikke pålegg om retting/tilbakeføring er en straff. Det er ikke aktuelt å pålegge den ansvarlige å benytte seg av den rettigheten tillatelsen datert 30.september 2016 gir henne. Et pålegg om retting vil vanligvis innebære å tilbakeføre for eksempel en bygning til slik den var før det ulovlige tiltaket ble gjennomført. Dette vil også være løsningen i foreliggende sak. Hvorvidt den ansvarlige ønsker å benytte seg av en rettighet hun har fått i form av tillatelse er helt opp til henne selv.

I uttalen opplyses det videre om at tilbygget er 6 m2 («...at et lite tilbygg på 6 m2 kvalifiserer til grov miljøkriminalitet»). I henhold til søknad og tegninger er de innvendige målene på tilbygget som ble omsøkt opplyst å være 1,8 x 2,0 meter, dvs et BRA på 3,6 m2 og sekretariatet er ikke kjent med at byggetiltak gjennomført i 2017 har medført et utvidelse av eksisterende tilbygg på 6 m2. I uttalen trekkes det også frem dette med likebehandling og byggeskikk som er vurdert i tidligere saksfremlegg, og hun etterlyser en befaring. Den ansvarlige skriver i sin uttale at hun motsetter seg riving og kommer ikke til å gjennomføre en riving frivillig.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har allerede varslet et mulig pålegg om retting og tvangsmulkt. Det er viktig å understreke at formålet med tvangsmulkt er å sikre at loven og bestemmelser i medhold av den blir etterlevd. *Tvangsmulkt er ikke straff, og det skal alltid være mulig for den ansvarlige å unngå tvangsmulkten.* Bruk av tvangsmulkt fritar ikke den ansvarlige fra plikten til å gjennomføre det aktuelle pålegget, f.eks. å foreta retting av et forhold. Tvangsmulkt hindrer heller ikke politianmeldelse dersom saken er alvorlig nok til det. Beslutning om tvangsmulkt bør som hovedregel tas uavhengig av om forholdet anmeldes og ikke legges på vent i påvente av behandlingen i politiet. Vilkår for å anvende tvangsmulkt er at det foreligger en plikt og at denne er klar og tydelig. Det må også være mulig å overholde plikten.

Den ansvarlige for overtredelsen har fått god tid til å rette opp i det ulovlige forholdet, som rent praktisk kunne vært gjennomført i perioden fra Peer Gynt seterveg åpner den 1.juni, til fristen 15.september. Den ansvarlige har skriftlig meldt tilbake at hun ikke kommer til å rette forholdet av egen vilje og SNO sin befaring den 20.september 2019 viser at hun ikke har etterkommet den plikten hun har i naturmangfoldlovens § 69 til å rette opp i forholdet. Det synes derfor nødvendig at nasjonalparkstyret må gi vedtak om et pålegg om retting for at forholdet skal rettes opp. Dette pålegget bør følges opp av tvangsmulkt for å sikre at rettingen blir gjennomført.

Beskrivelse av pålegget

Sekretariatet tilrår at nasjonalparkstyret gir et pålegg om retting, der alt areal (både bebyggd- og bruksareal) oppført i 2017 fjernes. Tak, kledning, reisverk, isolasjon, vinduer og dører, plate/grunnmur skal tas ned. Videre bør bygningsmaterialer som er tatt ned enten tas med bort fra setra eller lagres hensiktsmessig uten at det virker skjemmende. Selhuset skal

deretter tilbakeføres slik at tilbygget blir slik det var før det ulovlige tiltaket ble gjennomført. Dette gjelder både materialbruk på tak og kledning på vegger, fargebruk, plassering av dør og vindu. Det vises til bilde under som viser bygning før ulovlig tiltak ble gjennomført. Fasade og størrelse skal tilbakeføres til slik det var før det ulovlige byggetiltaket ble gjennomført.

Bilde som viser selhuset på Byrsetra gbnr 290/1 før ulovlig byggetiltak ble gjennomført
Pålegg om retting skal tilbakeføre selhuset til denne fasaden og størrelsen.

Frist for gjennomføring og mulige konsekvenser av at pålegget ikke oppfylles innen fastsatt tid

Den ansvarlige har fått lang frist og hatt gode muligheter for å bringe det ulovlige forholdet i orden igjen. Det tilrås derfor at det gis en kort frist for gjennomføring slik situasjonen er nå. Peer Gynt seterveg stenges den 1. desember, og **fristen for gjennomføring bør settes til 15. november 2019.**

Det foreligger manglende tillit til at pålegget ikke vil gjennomføres uten tvangsmulkt. Den ansvarlige har som nevnt blitt gitt romslig tid til å bringe forholdet i orden uten et pålegg fra nasjonalparkstyret. Den ansvarlige har ikke fulgt opp den plikten hun har, men derimot i skriftlig form formildet at retting ikke vil gjøres frivillig.

Dersom den ansvarlige ikke retter seg etter pålegget om retting og fristen for gjennomføring oversettes, tilrås det derfor at nasjonalparkstyret gjør vedtak om **tvangsmulkt på NOK 500 pr dag som vil påløpe inntil forholdet er bragt i orden, jf naturmangfoldlovens § 73, 2.ledd.**

Dersom pålegget om retting ikke oppfylles innen gitt frist kan nasjonalparkstyret etter naturmangfoldlovens § 71 selv iverksette gjenopprettningstiltak som kan kreves dekket av den ansvarlige, det som heter «direkte gjennomføring». Som hovedregel forutsetter adgangen til direkte gjennomføring at det er gitt et pålegg som den ansvarlige ikke har gjennomført i henhold til gitt frist. I foreliggende sak vil det være nasjonalparkstyret som har myndighet til å

iverksette direkte gjennomføring, dersom pålegg etter naturmangfoldlovens § 69 ikke blir etterlevd. Blir ikke pålegg fulgt opp av den ansvarlige, bør nasjonalparkstyre vurdere direkte gjennomføring.

Det fremgår videre av naturmangfoldlovens § 71 at utgifter ved direkte gjennomføring kan kreves dekket av den ansvarlige og at kravet er tvangsgrunnlag for utlegg. De utgiftene forvaltningen i ettertid kan kreve dekket er nødvendige og forsvarlige utgifter. Når et eventuelt økonomisk krav er klarlagt sendes dette med krav om betaling til den ansvarlige med en betalingsfrist på 3 uker. Krav om eventuelt utgiftsdekning er ikke et enkeltvedtak men kan prøves av domstolene.

Hanne Hvattum
Byrevegen 45 A
2640 Vinstra

Vinstra 26.3.2019

Nasjonalparkstyret for Rondane-Dovrefjell
v/Fylkesmannen i Innlandet
Postboks 987
2604 Lillehammer

Uttale til vedtak fattet av nasjonalparkstyret 8. mars 2018

Det vises til vedtak fattet av nasjonalparkstyret for Rondane-Dovrefjell 8. mars 2019, samt ordlyden om at vedtaket ikke er et enkeltvedtak som kan påklages, kun gis uttale på innen 14 dager.

Med bakgrunn i det vedtaket som er fattet, motsetter jeg meg på det sterkeste henstillingen om å rive tilbygget, med bakgrunn i at straff skal være i samsvar med utført ulovlighet. Som vedlagte bilder viser, endres på ingen måte karakteren på bygget seg med et tilbygg på ca 1,5 - 2 meter i lengderetningen:

Bilde 1: Seterhuset før oppføring av nytt tilbygg, bildet er tatt i 2010.

Bilde 2: Bilde tatt av nasjonalparkforvalter sommeren 2018, etter oppføring av nytt tilbygg.

Som bildene viser, så innebærer endringen kun en mindre forlengelse av allerede oppført tilbygg, og takvinkel etc er i tråd med seterhuset slik det var på vernetidspunktet i 2004 (som er identisk med bilde nr 1). Hvordan dette kan medføre at seterhuset endrer karakter slik det påstås, er svært vanskelig for meg å forstå. Det vises videre til at den eldste setra i området, Hågåsetra (Peer Gynt-setra fra 1600-tallet) har tilsvarende fasong på seterhuset, jfr flybilde og kartutsnitt, noe som indikerer at dette allerede er en eksisterende fasong på seterhus på indre deler av Sødorpfjellet:

Bilde 3 og 4: Kartutsnitt som viser Hågåsetra på Indre Fiskedalen på Sødorpfjellet

Videre peker jeg nok en gang på at det bør kunne forventes likebehandling av saker innenfor Frydalen landskapsvernområde. Hvordan nasjonalparkforvalter/nasjonalparkstyre kan påstå at saken til Bjørke på Kvamsfjellet ikke er sammenlignbar, er for meg en gåte. I mitt tilfelle sitter jeg for det første på en byggetillatelse etter plan- og bygningsloven, som i tillegg ikke sier noe om at saken må godkjennes av nasjonalparkstyret. I Bjørkesaken var det ikke gitt byggetillatelse etter plan- og bygningsloven, men eksisterende seterhus ble likevel revet og erstattet med en vesentlig større hytte. Her fikk Bjørke, etter å ha klaget på rivingsvedtak for den delen av hytta som var større enn tidligere seterhus, likevel lov av nasjonalparkstyret til å beholde hele hytta slik den var bygget. Det bør da være rimelig å fatte tilsvarende vedtak i min sak, særlig siden jeg sitter på et godkjent vedtak etter plan- og bygningsloven. Uansett så skal det være likhet for loven, og da tilsier presedensen at heller ikke mitt tilbygg skal måtte rives. I den anledning gjør jeg også oppmerksom på, at jeg har mottatt opplysninger som tilsier at det er utført tiltak på en seter på Mestra i Grimsdalen landskapsvernområde, der det bl.a er bygget på, i strid med kommunale vedtak.

Videre ønsker jeg å påpeke at det er svært underlig å lese vedtaket av 8. mars 2019 i avisa GD mens jeg selv mottar vedtaket på epost 26.3.2019, 18 dager senere. Å «kommunisere» med meg som tiltakshaver på denne måten finner jeg høyst merkelig, og bidrar ikke til at min tillit til nasjonalparkforvalter og nasjonalparkstyre forsterkes. Dessverre har dette vært gjengs i denne saken, at media fores med opplysninger, men at det ikke er vist interesse for å gå i dialog med meg som tiltakshaver. Det naturlige i en slik sak, ville vært å tatt en felles befaring, der jeg som eier og tiltakshaver hadde fått mulighet til å forklare hvorfor og hvordan, i stedet for at man kun skal kommunisere via vedtak/klager/brev, noe nasjonalparkstyret på det sterkeste oppfordres til å ta initiativ til før det fattes ytterligere vedtak i denne saken. I alle tilfeller vil ofte dialog gjøre at man kan komme til enighet, og løsninger alle parter kan leve med. Samtidig føles det merkelig at min jobb alltid dras inn i saken når den er i media. Om dette er for å prosedere saken og sette meg i et ekstra negativt lys vites ikke, jeg forventer å bli behandlet på lik linje med alle andre innbyggere i Nord-Fron kommune, og ikke dømmes etter arbeidssted. Saken har sånn sett vært en stor belastning for meg, og det alene bør være «straff» nok å bli hengt ut gjentatte ganger på den måten jeg er gjort i denne saken. Det inngir heller ikke til tillit til forvaltningen, at styreleder påpeker at riving kan være en naturlig straff lenge før saken blir lagt fram for nasjonalparkstyret, snarere tvert i mot. Dette gjør at jeg frykter for min rettssikkerhet i denne saken.

Videre bemerkes det som underlig at nasjonalparkstyret bruker over ett år fra søknaden kommer inn til saken behandles første gang, mens når det er snakk om å sette en straff så blir saken behandlet av nasjonalparkstyret før den er endelig avgjort i forhold til lovligheten av selve tilbygget.

Med bakgrunn i punktene over, motsetter jeg meg altså riving, og kommer ikke til å rive dette tilbygget frivillig. I ytterste konsekvens vil det fra min side være aktuelt å ta saken til rettsvesenet for å få en behandling der jeg i allefall ikke må bekymre meg for rettssikkerheten. I den anledning minner jeg også om, at straffereaksjonen skal være i samsvar med ulovligheten. I dette tiltellet vil riving og oppføring av tilbygg i tråd med tillatelse fra 2016 innebære en utgift som overstiger 1.000.000 kr. En straff av den størrelsen tilsier at det er utført svært grov miljøkriminalitet, noe som ikke kan sies å være påvist i saksutredningen fra nasjonalparkforvalter i denne saken. Ser man på bildene, kan det vel heller ikke sies å være tilfelle, at et lite tilbygg på 6 kvm kvalifiserer som grov miljøkriminalitet, særlig ikke siden tilbygg i henhold til tillatelsen av 2016 vil innebære sprengning av fjell i grunnen, og trolig medføre så store skader på seterhuset at hele huset vil måtte rives etterpå. Da kan man i stedet snakke om miljøkriminalitet, siden et nytt seterhus da ikke vil bli oppført som tømmerhus slik dagens seterhus er. I en sak som dette, med den overtredelsen som er, ville jeg kunne akseptert en rimelig bot, men jeg aksepterer på ingen måte å måtte rive tilbygget og gjennom det akseptere at jeg har utført grov miljøkriminalitet.

Med bakgrunn i dette, motsetter jeg meg følgelig også en tvangsmulkt som skissert.

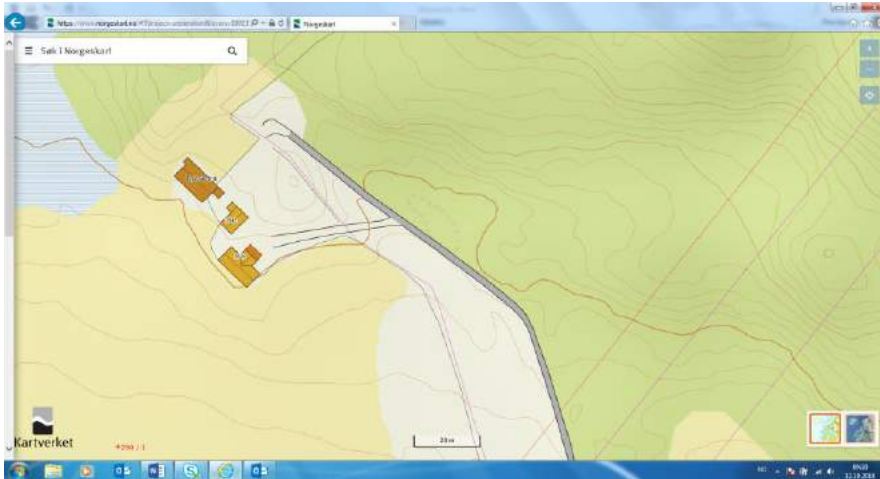
På bakgrunn av faktorene over, ber jeg om at nasjonalparkstyret starter denne saka på nytt, da det på meg virker som det har gått prestisje i denne saken som overskygger sakens klare fakta, og fatter et vedtak som alle parter kan leve med, slik at en svært tynnslitt tillit til vernemyndighetene kan bygges opp igjen. Det påpekes også at all medieomtalen, med stadige bilder av setra i avisa, har hatt negativ innvirkning på mine barn, og både nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvalter henstilles om å ta menneskelige hensyn i denne saken. Jeg burde sikkert ha ventet, men årsaken til at tilbygget ble oppført har jeg klargjort tidligere. I den sammenheng oppleves det som svært belastende, at nasjonalparkforvalter uriktig skriver at det opprinnelige tilbygget ble revet og at også dette var ulovlig. Dette tilbygget ble ikke revet, både stendere, yttervegger og taksperrer har hele tiden vært inntakt, men innervegger og isolasjon måtte byttes på grunn av vannskader og skader grunnet mus i gulvet. Innvendige endringer er så langt jeg kan se ikke sett på som søknadspliktig etter forskriften for Frydalen landskapsvernområde, og det å da gjøre saken verre enn hva den faktisk er, gjør verken tilliten større eller bidrar til økt forståelse for en svært rigid tolkning av regelverket i denne saken. Særlig ikke når det noen få kilometer lenger nord er akseptert ulovligheter av langt alvorligere karakter.

Med hilsen
Hanne Hvattum
(sign)

Kontroll Byggesaker Frydalen landskapsvernområde – Statens naturoppsyn

Oppføring av tilbygg til Sel på Fryvollen, Byrsetra GNR 290/1 – Hanne Hvattum

Sak 2016/4865 knyttet til oppføring av tilbygg på Byrsetra GNR 290/1 i Nord-Fron kommune. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ga den 13.09.18 avslag på oppføring av tilbygg til seterhuset. Det er tidligere dokumentert at tilbygget var bygget før saken ble behandlet.

På befaring den 20.09.19 i Frydalen landskapsvernområde var det ikke gjennomført endringer på seterhuset i tråd med vedtak i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Sammendrag:

Det er ikke gjennomført retting av tilbygget i tråd med vedtaket i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Arkivsaksnummer: 2019/15844-6

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 13.09.2019

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	36/2019	11.10.2019

Sak - Rondane NP - Søknad om tilbygg til naust ved Fremre Vulutjønn - Vulufjell fjellstyre

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 11.oktober 2019 gitt Vulufjell fjellstyre avslag på søknad om tilbygg til eksisterende naust.for oppbevaring av en båt nummer 2 i naustet. Vedtaket er hjemlet i verneforskrift for Rondane nasjonalpark § 3 punkt 1.1 der det står at «*området er vernet mot inngrep av enhver art*» jf, § punkt 1.3 bokstav b.

Tiltaket er vurdert å ikke være i tråd med forvaltningsplanen gitt planens retningslinjer knyttet til behov for ny bygningsmasse. Verneformål knyttet til urørthet og ivaretagelse av villreinens leveområder tilsier at ny bygningsmasse i nasjonalparken skal vurderes strengt. Hensyn til presedenseffekter og de konsekvenser dette kan gi, støtter også et avslag.

Vedtaket kan påklages innen 3 uker etter mottakelse av vedtaket, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal sendes skriftlig til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, men stiles til Miljødirektoratet. Angi vedtaket du klager over, den eller de endringer du ønsker, og de grunner du har for at vedtaket bør endres. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bør du oppgi når du mottok dette brevet. Vi gjør oppmerksom på at også andre enn søker kan ha rettslig klageadgang.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra Vulufjell fjellstyre datert 12.august 2019
- Uttale fra Villreinnemda Rondane og Sølnekletten jf møteprotokoll datert 19.september 2019 (vedlagt)
- Uttale fra Oppland fylkeskommune datert 2.oktober 2019

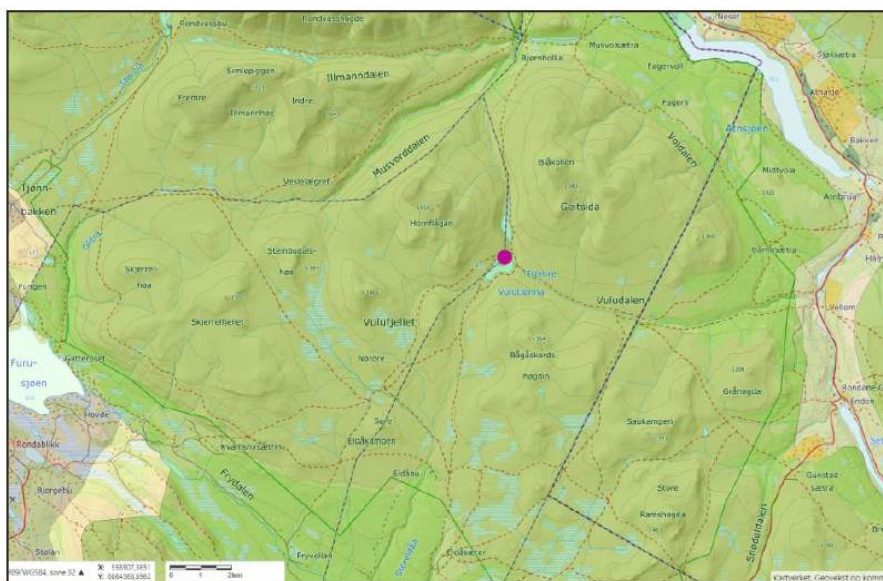
Saksopplysninger

Søknaden er gjengitt under:

«Vulufjell fjellstyre søker om å få bygge på naustet til fjellstyret ved Fremre Vulutjønn, slik at det blir plass til 2 båter. Fjellstyret har i dag en båtplass i naustet. I naustet henger redningsvester og garn. Tidligere hadde fjellstyret båtplass til 2 båter. I 2010 fikk fjellstyret tillatelse til å bygge inn et oppsynsrom i den ene dalen av båtnaustet. Dette medførte at det kun ble plass til en båt.

Fjellstyret ønsker å legge til rette for økt fisking i Fremre Vulutjønn, og er da avhengig av å ha 2 båter. Båtene skal være til bruk for bruksberettigede under garnfiske (innenbygdsboende i Nord og Sør-Fron kommuner), samt allmenheten ved dorging og stangfiske. Båtplassene skal stå ulåst til fri benyttelse.

Det ønskes å bygge på 2,5 x 7,4 m totalt 18,5 m² i sørenden på naustet. Høyden blir 2 meter mot eksisterende vegg og 1.10 mot yttervegg. Det må flyttes noe rullestein manuelt, men inngrep utover dette er ikke nødvendig. Som det går frem av tegningen vil taket på tilbygget være en fortsettelse av dagens tak, og naustet vil etter bygging fortsatt ha preg av å være en bygning»

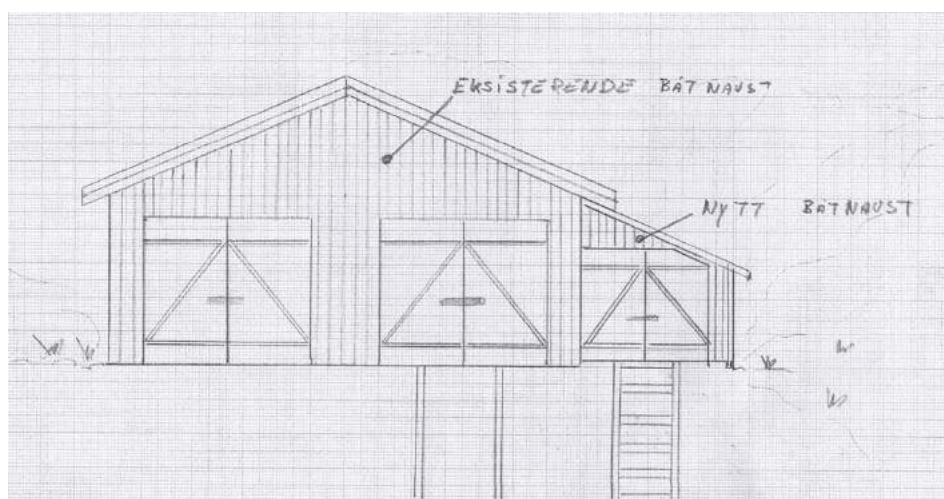

● Figur 2. Naustets plassering

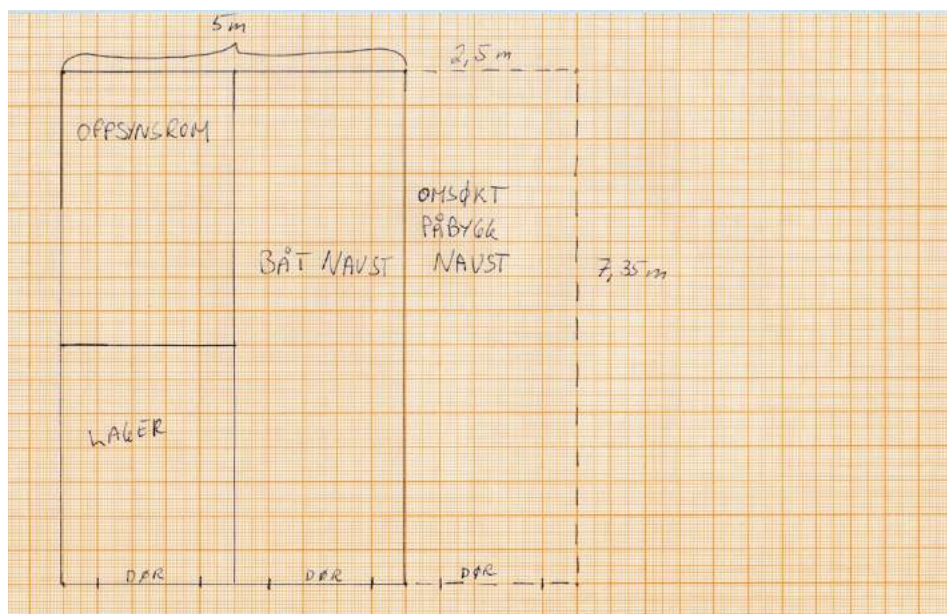
Kartutsnitt hentet fra villreinnemdas saksfremstilling.

Eksisterende naust

Omsøkt tilbygg (til høyre på tegning)

Naust med eksisterende funksjoner samt omsøkt tilbygg med bebygd areal 18,4 m²

I epost den 17. september fra Vulufjell fjellstyre er det opplyst at naustet, slik det står i dag, ble oppført ca 1993-1994. I tillegg til et tilbygg til eksisterende naust viser de oversendte tegningene et båtslipp fra tilbygget – som også blir liggende synlig i landskapet (jf også bilde av eksisterende naust med båtslipp).

Søknaden har også vært oversendt Villreinnemda i Rondane og Sølnekletten, Villreinutvalget Rondane Nord og Oppland fylkeskommune til uttale. Vi har mottatt uttale fra villreinnemda og fylkeskommunen og disse er lagt ved saken. Under følger utdrag fra uttalene.

Villreinnemda Rondane og Sølnekletten skriver at det å legge til rette for økt fiskemulighet for allmenheten er et positivt tiltak, men at det må ses opp mot effekter for villrein. Området ligger i kjerneområdet for simlene i Vulufjell, og har allerede pr i dag en del ferdsel. Villreinnemda viser til at GPS-plottene antyder at området rundt Volutjønnene allerede nå brukes mindre av villreinen og at det ikke er ønskelig å øke ferdselen her av villreinhensyn. Villreinnemda mener at det ikke foreligger tungsveiende grunner til å innvilge en dispensasjon da båter i kunstmaterialer kan lagres utendørs gjennom vinteren. Nemda vurderer at tiltaket vil gi en uheldig presedensvirkning.

Oppland fylkeskommune skriver i sin konklusjon at at Oppland fylkeskommune ikke vil motsette seg at det oppføres et tilbygg til eksisterende naust ved Fremre Volutjønn under forutsetning av at tilbygget underordner seg eksisterende bygning med et tak som legger seg innunder eksisterende tak slik oversendt tegning viser. En slik utforming vil være mindre ruvende enn om taket forlenges, og vil også være en enklere teknisk løsning enn å forlenge eksisterende tak. Det bør også vurderes om taket bør kan ha bordkledning istedenfor torvtak slik at det blir en enklere konstruksjon. Nye tiltak innenfor området er i utgangspunktet ikke ønskelig fordi det vil gi økt ferdsel, men i dette tilfellet vurderer Oppland fylkeskommune at Fjellstyrets ønske å legge til rette for økt fiske i Fremre Volutjønn er et allmennt nyttig formål. Tilbygget vil ikke gi økte overnattingsmuligheter og det er liten fare for at tiltaket vil gi presedens til andre lignende saker.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde*
- *ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold*
- *ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,*
- *sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereiggende bjørke- og barskog*
- *bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster*
- *ta vare på verdifulle kulturminner.*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I henhold til verneforskriftens § 3 punkt 1.1 er området vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger. I henhold til § 3 punkt 1.3 bokstav b, kan forvaltningsmyndigheten gi tilatelse til ombygging og utvidelse av bygninger.

Forvaltningsplan

Påbygninger/ombygninger er ikke å anse som vedlikehold, og en må derfor søke om tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Søknad om ombygninger og utvidelse vil behandles strengere innenfor nasjonalparkene enn innenfor landskapsvernområdene. Forutsetninger som må oppfylles for at det kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygninger er blant annet at:

- Byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (som vedplass, do e.l) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse
- Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges Forvaltningsmyndigheten vil kunne stille vilkår om eksteriørmessig utforming, farge og materialvalg av ombyggingen/påbygg i samsvar med tradisjonell byggeskikk eller tilpasset bygningen/bygningsmiljøet for øvrig. Vilkår kan også være begrunnet i landskapshensyn. Montering av eksempelvis vinduer og pipe på bygg som av tradisjon ikke har slike elementer vil vurderes strengt.

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen må søknaden også vurderes etter naturmangfoldloven, herunder de miljørettslige prinsippene

nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf. § 7.

Presedens

I byggesaker vil det ofte være en problemstilling at tiltaket isolert sett ikke er særlig problematisk, men at samlet effekt av flere tilsvarende tiltak vil redusere verneverdiene.

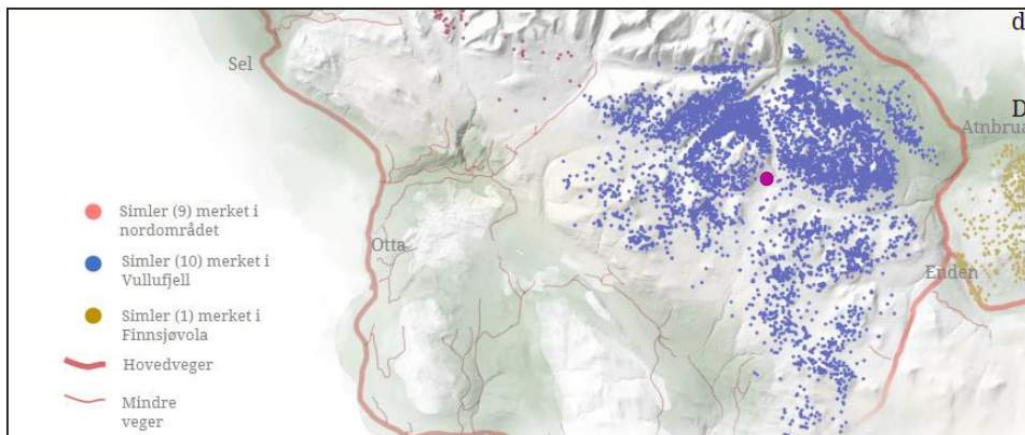
Også ved enkeltsaker som gjelder små tiltak, må det ses hen til presedensvirkningene ved at andre kan få dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak. Dette følger ikke minst av kravene til likebehandling. Presedensvirkninger avhenger for det første av sannsynligheten for at andre vil søke om dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak, og for det andre av konsekvensene for verneverdiene og verneformålet av at det blir gitt dispensasjon til tilsvarende tiltak.

Vurdering

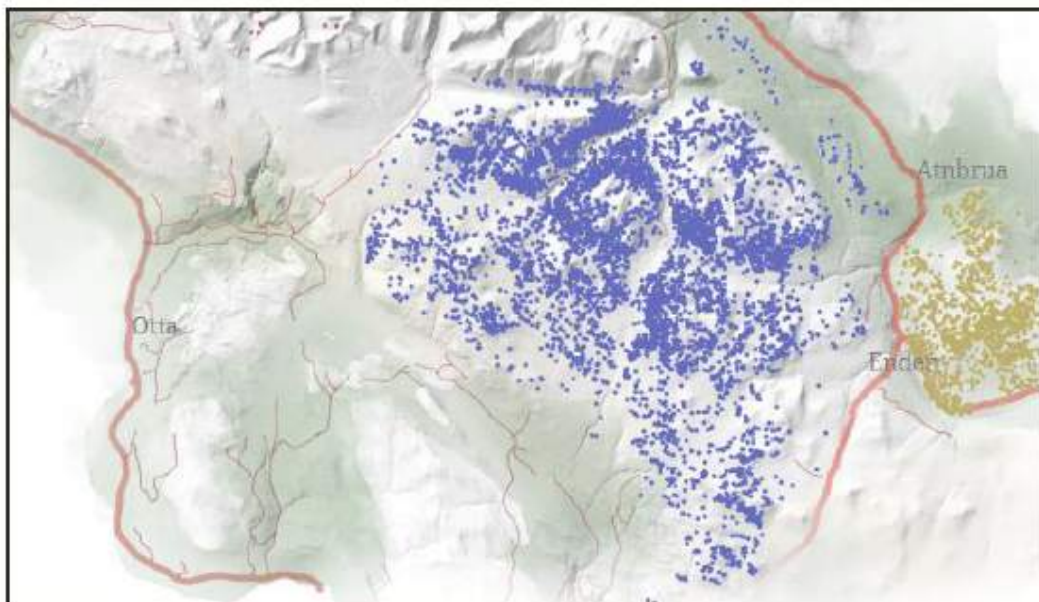
Verneforskriftene tillater vedlikehold i samsvar med tradisjonell byggeskikk, mens den gir forbud mot nye bygg. Unntaket er i landskapsvernområdene der oppføring av nødvendige nybygg knyttet til landbruks- og seterformål kan tillates etter søknad. Ombygginger og tilbygg kan tillates etter søknad. I landskapsvernområdene skal dette skje i tråd med forvaltningsplanen. Utfordringene knyttet til ombygginger og tilbygg er at disse tiltakene kan endre landskapets karakter og dermed verneverdier. Utvidelser av bygningsmassen kan i tillegg føre til økt bruk og ferdsel inn i villreinens leveområde.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt (jfr. nml §8). Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med ny regional plan for villreinen i Rondane og Sønkleppen. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel (§8). Vulufjellområdet er sentralt for villreinen i Rondane. En finner rester etter fangstanlegg både i Illmandalen og i områdene fra Steinbudalen til Vuludalen og fra Bjørnhollia mot Vulutjønn. I Vulufjell skjer kalving også i dag. Fostringsflokker og bukkeflokker kan observeres forskjellige steder i fjellområdet.

Forskningsrapporter viser at det er et stort ferdselstrykk i Rondane, noe som ser ut til å ha medført at villreintrekket øst og vest for Rondanemassivet er gått ut av bruk (NINA Rapport 1013). Rondane er også blant de områdene i Norge der det advares mot en ytterligere fragmentering av villreinens leveområder (NINA Temahefte 70). Området bua ligger i et område som er et kjerneområde for villreinen (jfr. figur under som viser GPS-merka simler), og som fortsatt har relativt lite ferdsel, sammenlignet med andre deler av Rondane. Slike områder vil det framover være svært viktig å skjerme. Forvaltningsplanen fra 2009 viser allerede da til at det i lys av et scenario der ferdselen er antatt å øke, vil det være naturlig å skjerme de mest sentrale villreinområdene.

GPS-merka simler i perioden juni tom august (2009-2017). Kilde: <http://server.villrein.no/fokus/rn/>
Lilla prikk viser naustet plassering (fra villreinnemnda sitt saksfremlegg)

GPS-merka simler i perioden september tom november (2009-2017). Kilde: <http://server.villrein.no/fokus/rn/>

Rondaneområdet svært rikt på kulturminner. Menneskets utnyttelse av villreinen som ressurs står sentralt i områdets kulturhistorie generelt og i Vuludalen spesielt. Vuludalen og Vulutjern er trukket fram som områder med fangstanlegg og kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder med særlig stor verdi. Ved Fremre Vulutjønn er det funnet spor etter aktivitet også i steinalder.

Ifølge søknaden er hensikten å tilrettelegge for økt fiske ved Fremre Vulutjønn. Båtplassen i tilbygget på naustet skal stå ulåst til fri benyttelse. Potensielt kan dette medføre økt/endret ferdsel i nasjonalparken og Vulufjellområdet. Allerede i dag er den en del ferdsel i området på grunn av tilsyn med både sau og kyr som beiter i Vuludalen og oppsynsaktivitet fra fjellstyret, i tillegg til at det ligger noen private buer rundt Fremre Vulutjønn. Det går en DNT

merket sti gjennom Vulufjell om sommeren. I forvaltningsplanen omtales denne slik: «*DNT-stien fra Bjørnhollia til Eldåbu går gjennom sentrale deler av Vulufjellmassivet og anses derfor for å være konfliktfylt i forhold til villrein*». Villreinnemda har behandlet søknaden og i deres vedtak pekes det på at naustet ligger i et område der det ikke er ønskelig med økt ferdsel av villreinhensyn.

Sekretariatet viser til at bestemmelsen i verneforskriften er en kan- bestemmelse «*forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging og utvidelse av bygninger*». Videre sier forvaltningsplanen at byggetiltaket skal være forankret i et konkret behov (oppbevaring av ved og utedo) og at tiltak i nasjonalparken skal vurderes strengere enn tiltak i landskapsvernområdene.

Formålet med vernet er bl.a å ta vare på et sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde, sentrale leveområder for villreinstammen i Rondane, samt verdifulle kulturminner. Vulufjell har vært og er et viktig område for villreinen og dagens kunnskapsgrunnlag tilsier at utvidelse av bygningsmassen i sårbare villreinområder må unngås. Som det fremgår både av retningslinjene i forvaltningsplanen skal søknader om nybygg og tilbygg i nasjonalparken behandles strengt av hensyn til disse verneverdiene. Det er på denne bakgrunn vurdert at å øke bygningsmassen i nasjonalparken uten at det foreligger noe dokumentert behov for dette, vil være svært uheldig. Behovet for at båter i dag trenger naust er mindre enn den gang det var båter i tre som var utbredt. Båter som benyttes i dag er ofte av materialer som bedre tåler å ligge åpent for vær og vind (aluminium, kunstfiber). Selv om et slik åpent opplag av båt også gir påvirkning på landskapet vurderes dette som betydelig mindre og en bedre løsning enn å bygge et tilbygg (fast installasjon). Det er i søknaden ikke oppgitt hvilke material båt nr 2 i dette tilfellet er laget av. Etter det sekretariatet er kjent med har fjellstyret andre båter ved vann i nasjonalparken som ligger ute hele året. Sekretariatet vurderer at nødvendigheten av å oppføre et tilbygg til eksisterende naust for å kunne ha båt ved Fremre Vulutjønn ikke er godtgjort i foreliggende søknad.

Behov for naust til lagringsplass for båt og fiskeutstyr vurderes i denne sammenheng å være et behov flere vil ha. Dette medfører at presedenseffekten av en tillatelse vil bli stor, og gi øvrige søkere en berettiget forventning om tillatelse ved søknad. Forvaltningsplanen viser at det er 108 bygninger som fritidsbygg, seterhus, koier, naust, landbruksbygg, uthus, og buer i Rondane nasjonalpark. Hvor mange av disse som ligger ved vann kjenner ikke sekretariatet til, men at dette antallet gir et potensial for økt bygningsmasse dersom det gis tillatelse til omsøkt tiltak, vurderes som sannsynlig. At samtlige som har båter/er bruksberettigede til fiske i de ulike vanna i Rondane nasjonalpark skal ha naust for å kunne ha båt, eventuelt bygge på eksisterende naust eller bu for å kunne ha båt, vil medføre en utvikling i strid med verneformålet om å bevare et i det vesentlige urørt fjellområde, og leveområder for villreinen.

Det hører også med at Vulufjell fjellstyre tok en beslutning i 2010 om å søke om varig omdisponering av deler av naustet slik at istedenfor 2 båtplasser ble den ene plassen omdisponert til oppsynsbu/oppsynsrom. Tillatelse til dette ble gitt av Fylkesmannen i Oppland samme år. Det ble gitt tillatelse til oppføring av pipe og ovn, isolering og innsetting av vindu i naustet. At dette medførte at naustet kun fikk plass til én båt var fjellstyret kjent med.

Konklusjon

Kunnskapsgrunnlaget er godt når det gjelder naturmiljøet i det konkrete området i Rondane nasjonalpark, (§ 8). Tiltaket vurderes å ikke være i tråd med forvaltningsplanens retningslinjer når det gjelder behovsvurderinger knyttet til tilbygg, og retningslinjene i forvaltningsplanen tilsier en streng vurdering når det gjelder ny bygningsmasse i nasjonalparken.. Etter en samlet vurdering der det er gjort avveining av behovet for et naust, virkningene for områdets urørthet og sårbarhet knyttet til økt ferdsel, tilrår sekretariatet at omsøkt tiltak avlås.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

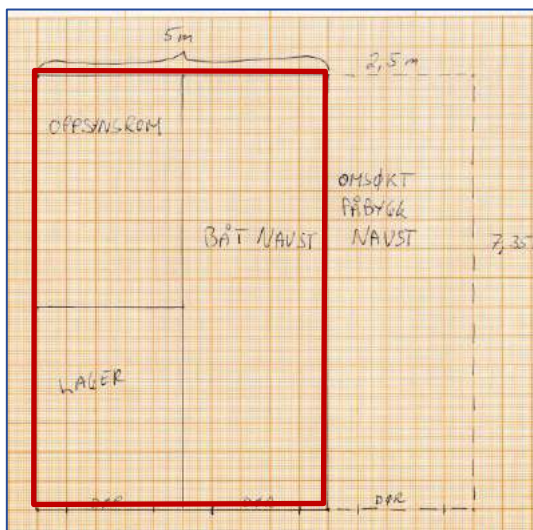
PROTOKOLL FRA MØTE 3/2019

Norsk Villreinsenter nord, 19.09.2019

2019/50 RONDANE NP – TILBYGG TIL NAUST VED FREMRE VULUTJØNN

SAKSOPPLYSNINGER

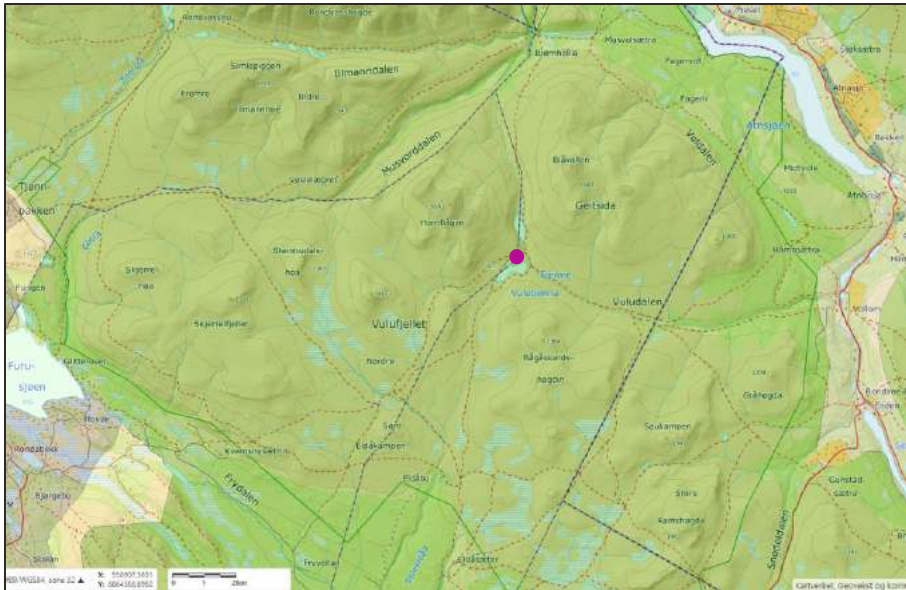
Vulufjell fjellstyre har søkt Rondane-Dovre nasjonalparkstyre om å oppføre et tilbygg til eksisterende naust ved Fremre Vulutjønn i Nord-Fron kommune. Fjellstyret har i dag én båtplass i naustet. Tidligere hadde fjellstyret båtplass til 2 båter. I 2010 fikk fjellstyret tillatelse til å bygge inn et oppsynsrom i den ene dalen av båtnaustet. Dette medførte at det kun ble plass til en båt. Fjellstyret ønsker å legge til rette for økt fiske i Fremre Vulutjønn, og mener at det da er nødvendig å ha plass til 2 båter. Båtene skal være til bruk for bruksberettigede under garnfiske (innenbygdsboende i Nord og Sør-Fron kommuner), samt allmenheten ved dorging og stangfiske. Båtplassene skal stå ulåst til fri benyttelse. Det ønskes å bygge på 2,5 x 7,4 m totalt 18,5 m² i sørenden på naustet. Ut fra vedlagte tegninger er eksisterende naust ca. 37 m².

Figur 1. Eksisterende naust markert med rødt

Forholdet til Regional plan for Rondane-Sølnekletten

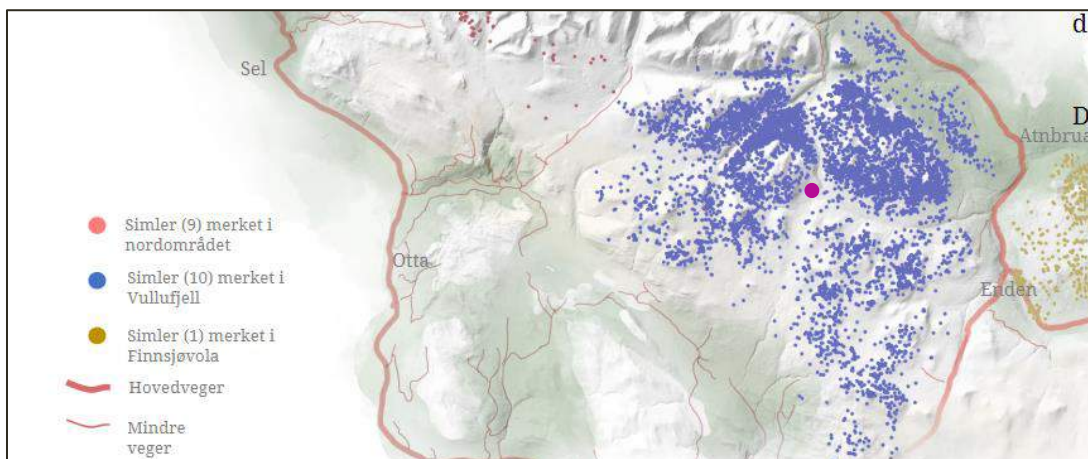
Naustet ligger midt inne i Sone 1 – Nasjonalt villreinområde i Regionalplanen for Rondane Sølnekletten, som er definert som spesielt viktige områder for villrein. I denne sonen skal det ikke etableres ny fritidsbebyggelse, men tilbygg, uthus og annekst kan vurderes på eksisterende, godkjente bebygde fritidseiendommer utenfor regulerte felt.

● *Figur 2. Naustets plassering*

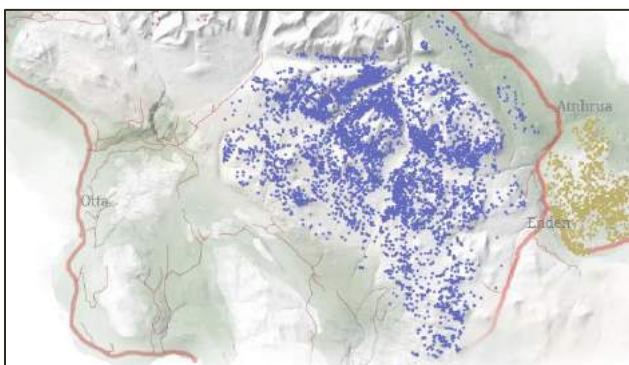
Villreinenes arealbruk

Naustet ligger i kjerneområdet for simlene i Vulfjell. De gamle fangstanleggene i Vuludalen viser at dette har vært et viktig område for villreinen i lang tid.

Figur 3a. GPS-merkede simler i perioden juni tom august (2009 – 2017)

Kilde: <http://server.villrein.no/fokus/rn/>

Figur 3b. GPS-merkede simler i perioden september tom november (2009 – 2017)

Behandling av tilsvarende saker

For buer/hytter i nasjonalt villreinområde som er åpne for allmenheten har nemnda godtatt at gamle buer/hytter rives og at det settes opp ny hytte/bu av samme størrelse som eksisterende hytte/bu, og med samme antall sengeplasser, se sakene:

- 2018/13 og 2018/32: Øyer Fjellstyre søkte om å erstatte ei eksisterende bu med ei ny bu.
- 2019/25: Dovre fjellstyre søkte om å erstatte ei eksisterende bu med ei ny bu.

Se også sak 2018/18 om riving og oppsetting av ny gjeterhytte ved Øyungen i Ringsaker kommune og sak 2018/31 tilbygg til bu ved Elgvatnet.

VURDERING

Villreinnemnda har i tilsvarende saker gått imot utvidelser av bygninger i nasjonalt villreinområde. Dette gjelder også saker der det kun er søkt om økt lagerplass, jfr. 2018/31 om tilbygg til bu ved Elgvatnet. Forskjellen i dette tilfellet er at det ikke er et privat bygg, men en lagerplass som står åpen til benyttelse for allmenheten. Formålet er å legge til rette for økt fisking i fremre Vulutjønn, både for innenbygds og utenbygds. Avstanden fra Eldåsetrene (bilveg) og inn til Fremre Vulutjønn er av lokalkjente anslått til 1.5 timers relativ rask gange.

Å legge til rette for økte fiskemuligheter for allmenheten er et svært positivt tiltak, men må ses opp mot effekter for villreinen. DNT-stien fra Bjørnhollia til Eldåbu går forbi Vulutjønnene, det kommer også en sti opp Vuludalen fra øst. Det er også et fåtall andre buer inne ved Vulutjønnene. Det er derfor allerede en del ferdsel i området. Ut fra plottene i figur 3 ser det ut til at området rundt Vulutjønnene allerede nå brukes mindre av villreinen enn omkringliggende områder. Å ha to båter tilgjengelig for allmenheten vil kunne medføre noe økt ferdsel i området i barmarksesongen.

Det er ikke opplyst hvilket materiale en eventuell tilleggsbåt vil være i. Dersom det ikke er snakk om en trebåt, kan det stilles spørsmålsteget ved om det er behov for et naust, eller om båten kan lagres ute også vinterstid. Fjellstyret fikk som nevnt tillatelse til å omgjøre det nåværende naustet med to båtplasser i 2010. En må anta at Fjellstyret da vurderte behovet for naust opp mot vinterlagring utendørs.

Nemnda har ikke oversikt over hvor mange naust en har innenfor nasjonalt villreinområde. Ut fra antall vatn må det antas at dette er ganske mange. En tillatelse til utvidelse ved Fremre Vulutjønn vil derfor ha betydelig presedensvirkning for hele planområdet. Dette vil seinere kunne medføre ønsker om beboelsesareal i tilknytning til naustet, noe som igjen vil kunne medføre økt ferdsel i området.

FORSLAG TIL VEDTAK

Villreinnemnda frarår i utgangspunktet utvidelser av bygninger i nasjonalt villreinområde, av presedenshensyn. Naustet ligger også i et område der det ikke er ønskelig å øke ferdselen av villreinhensyn. Nemnda mener at det i dette tilfellet heller ikke foreligger tungtveiende grunner til å innvilge en dispensasjon, da båter i kunstmateriale kan lagres utendørs gjennom vinteren.

STYRETS BEHANDLING

Else Mari Bjørke var forhindret fra å delta på møtet, men hadde gitt innspill på forhånd som ble gjennomgått på møtet. Bjørke stilte spørsmål ved hvor hensiktsmessig det er å ha oppsynsbu ved Vulutjønn, og pekte på at behovet for bu til oppsyn vil kunne løses ved å gjøre avtale om bruk av andre buer i området. Bjørke framsatte et alternativt forslag til vedtak:

«Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten henstiller til Vulufjell fjellstyre å finne ei anna løysing på behovet for oppsynsbu, slik at heile naustet kan førast attende til opprinneleg bruk».

Nemnda diskuterte innspillet, men var enige om å forholde seg til den innkomne søknaden. Solvår Brustad Lilleeng foreslo å stryke «i utgangspunktet» i første setning. Resten av nemnda sluttet seg til dette.

VEDTAK

Villreinnemnda frarår utvidelser av bygninger i nasjonalt villreinområde, av presedenshensyn. Naustet ligger også i et område der det ikke er ønskelig å øke ferdselen av villreinhensyn. Nemnda mener at det i dette tilfellet heller ikke foreligger tungtveiende grunner til å innvilge en dispensasjon, da båter i kunstmaterialer kan lagres utendørs gjennom vinteren.

ST 37/2019 Eventuelt